

نیشانکاری کەسی د کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری)دا

بیریقان عبدالرحمن حسو و شیرزاد سه‌بری عه‌لی
پشکا زمانێ کوردی، کولێژا په‌روم‌دا بنیات، زانکویا دهوك، هه‌رئیم کوردستان-عیراق

((مێژوو یا وه‌رگرتنا فه‌کولینی: 27 چریا دووی، 2021، ، مێژوو یا ره‌زامه‌ندیا به‌لافکرئ: 12 کانوونا دووی، 2022))

پوخته

نیشانکاری کەسی نیکه ژ جورین نیشانکارین پراگماتیکی و ب جوره‌کی سه‌ره‌کی ژئ ده‌یته هژمارتن. نه‌ف فه‌کولینه ب نافی (نیشانکاری کەسی د کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری)دا یا سه‌ردار عه‌لی کو هه‌ولده‌ت نیشانکاری کەسی و جورین نه‌وی د نه‌فی کورته رۆمانیدا روه‌نکه‌ت و هه‌ولده‌ت ب دیارکرن و زانینا رێژه‌یا سه‌دی یا جورین نیشانکاری کەسی د پارچه‌یا هه‌لبژارتی یا کورته رۆمانا(خەونین بۆیاغکری) کو ب هه‌مان نافی کورته رۆمانیه. نه‌وژی (خەونین بۆیاغکری)یه کو پشتبه‌ستن ل سه‌ر مودیل(دیلاجیریو کازازی- Dylgeri & Kazzazi) ده‌ت ب ریکا په‌نا برن بۆ شیوازی ناماری ژبو گه‌هشتنا رێژه‌یا سه‌دی یا هه‌ر جوره‌کی ژ جورین نیشانکاری کەسی. نه‌ف فه‌کولینه ژ دوو پشکان پیکده‌یت. پشکا نیکه ب نافی(نیشانکاری کەسی و سالوخرنا نه‌وی)یه کو به‌حس نیشانکاری کەسی ب گشتی ده‌ت. هه‌روه‌سا نیشانکاری کەسی د ده‌وروبه‌ر و رویدانین ناخفتنیدا. دیسان به‌حس مودیل(دیلاجیری و کازازی) بۆ نیشانکاری کەسی ده‌ت، ل گه‌ل سالوخرنا نه‌فی نیشانکاری. پشکا دووی یه‌ تابه‌ته بۆ پراکتیکرنا جورین نیشانکاری کەسی د پارچه هه‌لبژارتیا کورته رۆمانا دیارکریدا، ل گه‌ل دیارکرن رێژه‌یا سه‌دی بۆ جورین نیشانکاری کەسی تیدا.

په‌یفتین کلیدار: نیشانکاری کەسی، ناماژه، داخوازکری، ناسناف.

1-2-رێبازا فه‌کولینی:

نه‌ف فه‌کولینه ل دویف مودیل(دیلاجیری و کازازی) هاتییه نه‌جامدان و بۆ گه‌هشتنا نه‌جامان په‌نا بۆ شیوازی ناماری هاتییه برن.

1-3-نارمانجا فه‌کولینی:

نارمانج ژ نه‌فی فه‌کولینی نه‌وه، رێژه‌یا هه‌ر جوره‌کی نیشانکاری کەسی د پارچه‌یا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری)دا به‌یته دیارکرن.

1-4-شیواز و که‌ره‌ستی فه‌کولینی:

د نه‌فی فه‌کولینیدا د پشکا تیوریدا و نمونه ژ ژیدهر و په‌رتووکان هاتییه وه‌رگرتن و بۆ پشکا دووی، پراکتیکرن ل سه‌ر پارچه‌کا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) یا رۆمانقیسی کورد (سه‌ردار

1-پیشه‌کی

1-1-نافونیشانی فه‌کولینی:

نه‌ف فه‌کولینه ب نافی نیشانکاری کەسی د کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا کو تیدا هه‌ول هاتییه‌دان به‌حس تیکه‌هی نیشانکاری کەسی ب گشتی به‌یته کرن، پاشی پراکتیکرنا جورین نیشانکاری کەسی نه‌وین (دیلاجیری و کازازی) ده‌ستنیشانکرین، ل سه‌ر پارچه‌یه‌کا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) یا (سه‌ردار عه‌لی) هاتییه نه‌جامدان. نه‌وژی هه‌ر ب نافی (خەونین بۆیاغکری)یه.

ده‌برینین نیشانکاری (کەسی)، (نیشانکاری کەسی و دەوروبەر)، (نیشانکاری کەسی و رۆلی پشکاران د رویدانا ئاخفتنیدا)، (مودیلا (دیجیری و کازازی - (Dylgjeri&Kazzazi) بۆ نیشانکاری کەسی)، (رۆلین سالۆخکرنا سیستەمی نیشانکاری کەسی). پشکا دووی یا پراکتیکی ل دۆر رهنگفەدانا نیشانکاری کەسی د کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا، ل گەل نیشاندا نااماری بۆ نیشانکاری کەسی د کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا.

2- نیشانکاری کەسی و سالۆخکرنا ئەوی

1-1- چەمکی نیشانکاری کەسی:

نیشانکاری کەسی - PersonDeixis مل ب ملئ نیشانکاری دەمی، جەمی، جفاکی و دەقی ب جۆرەکی گرنگی نیشانکاری پراگماتیکی دەیتە هژمارتن کو ئاماژەیی ب کەسەکی ددەت و واتایا ئەوی نیشانکاری ب ریکا دەوروبەری ب دەستفەدەیت.

ئەف جۆری نیشانکاران ب رۆلی کۆدکرنا هەپشکین ئاخفتنی ل دەمی پشکیشکرنا گوتتی رادبیت و ب شیوهیەکی راستەوخۆ پەیوەندی ب دەستەبیین کەسییین ریزمانیقه هەیه (Pangribuan, 2015: 172).

نیشانکاری کەسی ب دوو شیوهیان دەیتە بکارهینان. ئەوژی ب ئەفی رهنگی ل خواری دیارکری:

1 - ب شیوهیی ئاماژەیی و کۆدکری (هیمایی). وەکو: نیشانکاری. نمونە بۆ ئەفی شیوهیی:

- ئەز وەکو چاقدیر بۆ زارۆکین تەمەنی (4 - 7) سالی کاردکەم .

- ئەز ب کاری چاقدیریکرنا زارۆکین ژیی (4 - 7) سالی رادبم.

عەلی) هاتییه ئەنجامدان. ئەو پارچە ژی هەر ب هەمان نافونیشانه.

1-5- گریمانە فەکۆلینی:

گریمانە فەکۆلینی ئەوه کو نیشانکاری کەسی (جەنەف) د ئەوی پارچەیا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا، ژ هەمی جۆرین دییین نیشانکاری کەسی یا زالتره.

1-6- پرسیارین فەکۆلینی:

ئەف فەکۆلینە هەولددەت بەرسقا ئەفان خالین ل خواری بدەت:

أ-هەمی جۆرین نیشانکاری کەسی ئەوین (دیجیری و کازازی) دەستنیشانکری، د ئەفی پارچەیا کورته رۆمانیدا هەنە؟

ب-کیژ جۆری نیشانکاری کەسی ب پترترین ریزه د ئەفی پارچەیا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا هاتییه بکارهینان؟ بۆچی؟

ج-کیژ جۆری نیشانکاری کەسی ب کیمترین ریزه د ئەفی پارچەیا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا هاتییه بکارهینان؟ بۆچی؟

د-ریزهیا بکارهینانا هەر جۆرەکی نیشانکاری کەسی د ئەفی پارچەیا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا چەندە؟

ه- ژبلی نیشانکاری کەسیئەوین (دیجیری و کازازی) دەستنیشانکری، هەندەک نیشانکاری کەسی یین دی د ئەفی پارچەیا کورته رۆمانا (خەونین بۆیاغکری) دا هەنە؟

1-7- پشکین فەکۆلینی:

ئەف فەکۆلینە ژبلی پشەکی و ئەنجامان ژ دوو پشکان پیکدەیت. پشکا ئیکی ب نافونیشان (نیشانکار و سالۆخکرنا ئەوی) یه کو ئەفان سەرە بابەتان ب خۆه دگریت: (چەمکی نیشانکاری کەسی)، (تیگەهشتنا نیشانکاری کەسی)، (نیشانکاری کەسی و ئاماژە)، (بکارهینانین هەمەجۆر بۆ

د ئەفان نمونەیی ل سەری دیارکردیا، جەنەفای (ئەز) بۆ ئەوی نیشانکاری هاتییه بکارهینان، ئەوی ب شیوهیهکی راستهوخۆ ئامازەیی ب کەسایهتییا ئاخذتتکەری ددەت. 2- ب شیوهیی ئەئامازەیی (نەنیشانکاری). وهکو:

- ئەز ژ بەختەوهران بوویمه، چ ئەمابوو داکوشتن رویدەت.

د ئەفای نمونەیا ل سەری دیارکردیا، جەنەفای کەسی ئیکی (ئەز) بکارهینانەکا گشتی هەیه، ئانکو (لێفەگەرەکی گشتییه) و ئەفای نمونەیی چ ژیدەر و لێفەگەرەکی دیارکری نینه، بەلکو پەيوه‌ندی ب ئەوان مروفتین گەشبینە هەیه، ئەوین بۆ نمونە ژ رویدانین ترۆمییلان و ترافیکی قورتال و پرزگاردین و ئەف چەندە ب شیوهیهکی ئەئامازەیی (نەنیشانکاری) دەیتە بکارهینان (Pangribuan, 2015: 172).

نیشانکاری کەسی پەيوه‌ندی ب هێما و کۆدکرنا رۆلی هەفیشکین ئاخذتتی د پرۆسیسا پەيوه‌ندیکرئیدا هەیه، ئانکو پەيوه‌ندی ب پیشکیشکرنا ئاخذتتی و دیارکرنا واتایی هەیه و ئەفە ژێ سێ پۆلینکرنا ب خۆفە دگرن. ئەوژی:

1- جەنەفای کەسی ئیکی: ئانکو ئاخذتتکەر ئامازە ب کەسایهتییا خۆ ددەت. وهکو:

- هەر ژ دیتتا ئیکی، ئەز کەفتمە داقتین ئەفینی.

2- جەنەفای کەسی دووی: ئانکو ئامازە ب گوهداری دەیتەدان. وهکو:

- تۆ خویشکا فلانی.

3- جەنەفای کەسی سێی: ل قیری ئامازە ب ئاخذتتکەر و گوهداری ناھیتە کرن. وهکو:

- ئەو سەرۆکی ئەندونیساییه

(Levinson, 1983:62).

ئەو کەسی ب رۆلی ئاخذتتکەری د پرۆسیسا پەيوه‌ندیکرئیدا رادبیت، ئەف کەسە ب کەسەکی گرنگ د دەربیرینین نیشانکاراندا دەیتە هژمارتن و ئامازە ب رۆلی کەسانین بەرامبەر ل سەر بنەمای

نیشانکاری کەسی پەيوه‌ندی ب هێما و کۆدکرنا رۆلی هەفیشکین ئاخذتتی د پرۆسیسا پەيوه‌ندیکرئیدا هەیه، ئانکو پەيوه‌ندی ب پیشکیشکرنا ئاخذتتی و دیارکرنا واتایی هەیه و ئەفە ژێ سێ پۆلینکرنا ب خۆفە دگرن. ئەوژی:

1- جەنەفای کەسی ئیکی: ئانکو ئاخذتتکەر ئامازە ب کەسایهتییا خۆ ددەت. وهکو:

- هەر ژ دیتتا ئیکی، ئەز کەفتمە داقتین ئەفینی.

2- جەنەفای کەسی دووی: ئانکو ئامازە ب گوهداری دەیتەدان. وهکو:

- تۆ خویشکا فلانی.

3- جەنەفای کەسی سێی: ل قیری ئامازە ب ئاخذتتکەر و گوهداری ناھیتە کرن. وهکو:

- ئەو سەرۆکی ئەندونیساییه

(Levinson, 1983:62).

ئەو کەسی ب رۆلی ئاخذتتکەری د پرۆسیسا پەيوه‌ندیکرئیدا رادبیت، ئەف کەسە ب کەسەکی گرنگ د دەربیرینین نیشانکاراندا دەیتە هژمارتن و ئامازە ب رۆلی کەسانین بەرامبەر ل سەر بنەمای

نیشانکاری کەسی بریتییه ژ ئەوان نیشانکاران، ئەوین ئامازەیی ددەنە زمانی د ئاف پرۆسیسا ئاخذتتندا و ئەف نیشانکارە ل دویف دەوروبەری، هەر جارەکی بۆ کەسەکی یان تشتەکی دزقرن و بیی دەوروبەر واتایەکا ئاشکەرا نابینن (جیهان غیاس محی، 2016: 76).

(لیفنسن)ی دبیزیت: نیشانکاری کەسی گریدایه ب کۆدکرنا رۆلی پشکاران د ئەوی رویدانا ئاخذتتندا، ئەوا ئاخذتتا مەبەستار تیدا دەیتە پیشکیشکرنا (Levinson, 1983:62).

(فیلمۆر) سەبارەت پیناسەیا نیشانکاری کەسی دبیزیت: نیشانکاری کەسی نواندنا ئەوان ناقتان دکەت، ئەوین زمانقان بۆ یەکەیین ریزمانی و پەیقین زمانی بکاردهینن و د چارچۆفی ئەفای چەندییا، ئاخذتتکەر سروشتی بەشداریکرنا خۆ د بەردەوامییا پرۆسەیا پەيوه‌ندیکرئیدا دزانیت

هه‌بوونا په‌یوه‌ندیی ل گهل رۆلی خو ددهت. وەکو:

- تو قوتابی؟

ئەو کەسێ، ئەفێ رسته‌یا ل سەری دیارکری دبیژیت، ب کەسەکی گرنگ و تەوهر و ناڤەند د دەرب‌یرینین نیشانکاراندا دەهێته هژمارتن و ل سەر ئەفێ بنەمای گوهدار (تۆ) نیزیکی رۆلی ناخفتنکەری دبیت.

2-2- تیگه‌هشتنا نیشانکاری کەسی:

دیاردەیا نیشانکاران ریکەکا ئاشکەرایه‌ کو د ناڤدا په‌یوه‌ندییا د ناڤەرا زمانی و دەوروبەریدا رهنگه‌ده‌ت.

نیشانکار ب واتایا ئاماژەدانێ د ناڤ زمانیدا دەهیت و ئەف په‌یقه د ناڤ زمانیدا بو خزمەتکرنا کارلێکرنین جفاکی ب شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ دەهیت، پاشی دەرب‌یرینین نیشانکاران ب شیوه‌یه‌کی جودا و بەرفره‌ه د پرۆسەیا په‌یوه‌ندیکرنیدا هاتنه‌ بکاره‌ینان و گرنگییا نیشانکاران د نفیسینا نامەیان و په‌یوه‌ندیی تەله‌فونیدا... هتد دەرکەفت (Levinson, 1983:54).

نیشانکار ناڤه‌که بو ئەوان شیوه‌یین زمانی دەهێته بکاره‌ینان، ئەوین د شروڤه‌کرنا ئەواندا گوهدار پیدقی ب زانینا دەوروبەری دبیت. وەکو:

- دقیت تو سوبه‌هی ل قیرئ ناماده‌ بی.

ئەف رسته‌یا ل سەری دیارکری، ئەگەر د ناڤ دەوروبەره‌کی دیارکریدا نه‌بیت، دئ واتایا ئەوئ تەمومژی تیدا هەبیت و چەند په‌یقه‌ک د ئەفێ رسته‌ییدا هەنه‌ کو بو شروڤه‌کرنا ئەوان مروڤ پیدقی ب زانینا دەوروبەری ناخفتنی دبیت، وەکو نیشانکاری کەسی (تۆ) کو ب نیشانکاران دەرب‌یرینین ئاماژەیی دەهێته هژمارتن (Levinson, 1983:54).

دەرب‌یرینین نیشانکاران ب شیوه‌یه‌کی جودا د ناڤ زمانین جودادا ب دەستەده‌ین، بەلئ ل گهل هندی دوو سیمایین سەرەکی وەکو بنه‌ره‌ت بو تیگه‌هشتنا دەرب‌یرینین نیشانکاران ب گشتی و نیشانکاری کەسی ب تایه‌تی هەنه‌. ئەوژی ئەڤه‌نه:

1- سیمایا (سالوخه‌ت، بنه‌ما) یئ نیکی:

سیمایئ نیکی دەوروبەر و ئەو کارڤەدانین ژ دەوروبەری په‌یدادین ب خوڤه‌ دگریت، کەواته‌ شروڤه‌کرنا واتایین دەرب‌یرینین نیشانکاران بیئ زفرین بو ئەو دەوروبەری د ناڤدا هاتییه‌ بکاره‌ینان ب دەستەناهیت (Asi, 2005:7). وەکو:

- ئەز دئ ل قیرئ ناماده‌ بم.

نیشانکاری کەسی (ئەز) ئاماژەیی بو ئەوی کەسی دده‌ت، ئەوئ ب کریارا ناخفتنی رابووی کو ل دویف دەوروبەری دەهیته‌ تیگه‌هشتن کا کییه‌، ئەگەر (دلیر) باخقیت، ل ئەوی دەمی (ئەز) دئ بیته‌ (دلیر) و ئەگەر (نازدار) باخقیت، ئەز دئ بیته‌ (نازدار) و ب ئەفێ رهنگی.

2- سیمایا (سالوخه‌ت، بنه‌ما) یئ دووی:

سیمایئ دووی ریزه‌ییوونا شروڤه‌کرنییه‌ یان سەنته‌ری خودییه‌ د شروڤه‌کرنیدا، ئانکو په‌یقین (ئەز، ل قیرئ، نوکه‌... هتد) وەکو بابەتی تەوهر و گرنگ و ب ناڤەندا دەرب‌یرینین نیشانکاران دەهێنه‌ هژمارتن، دا ئەم پتر د هویربین و دەستنیشانکری ببین، دئ ئەف چەندا ل خواری دیارکری ئاشکەرا کەین. ئەوژی ئەڤه‌نه:

1- ناخفتنکەر: ب کەسێ ناڤەند و گرنگ و تەوهر دەهێته‌ هژمارتن.

2- جهئ ناڤەندی: جهئ رویدانا ناخفتنا ناخفتنکەرییه‌.

3- دەمی ناڤەندی: دەمی گوتنا ناخفتنییه‌ ژ لایئ ناخفتنکەرییه‌.

(لاینز) دبیزیت: ئاماژە‌کرنی په‌یوه‌ندی ب نیشانین دهربرینی و تاییه‌تمه‌ندیین ئه‌فان نیشانان د هه‌لکه‌فتین دیارکریدا هه‌یه، (لاینز) د به‌رده‌وامییدا دبیزیت: ئاماژە و لیقه‌گهر نواندا بۆ‌نوه‌رین دیارکری و ئاماژە بۆ‌کری د جیهانا ژده‌رفه‌دا دکهن و ئه‌ف چهنه ب ریکا په‌یف و دهربرینان ده‌ینه ناقرن، ئانکو ئاماژە‌کرن ب تیگه‌هه‌کی ناقهن د ناقه‌را په‌یف و دهربرین و لیقه‌گهراندا ده‌ینه هژمارتن و ریکا ئاماژە‌کرنی ب باشتترین ریک بۆ ئاماژە‌دانا تستان ده‌ینه هژمارتن و ئه‌ف ئاماژە‌کرنه جیه‌جینابیت و سه‌رکه‌فتنی ب ده‌ستقه ناهینیت، ئه‌گهر د چارچۆفی کهن و تستان دیار و به‌ره‌ستاندا، د ژینگه‌ها راسته‌خویا که‌سیدا نه‌بن و هه‌می زمانان دهربرینین ئاماژە‌یهی هه‌نه و ئاماژە‌یهی ب که‌لوپهل و تستان ماددی بین گری‌دای ئاخفتنکهر و گوهداری دهن و تیگه‌هشتا واتایین ئاماژە‌کران د چارچۆفی ده‌وروبه‌ری بکاره‌تیدا ب ده‌ستقه ده‌یت (Lyons, 1977:174).

ئه‌گهر شروقه‌کرنا ئاماژە‌یهان دهربرینی ژ شوناسا ئاخفتنکهری و گوهداری بکن، ب دهربرینین نیشانکاران ده‌ینه بناقن، که‌واته نیشانکاری که‌سی گرنگیی ب ناسنامه و شوناسا ئاخفتنکهری و گوهداری و که‌سی سنیی ل ده‌می ئاخفتنی دده‌ت، ئانکو نیشانکاری که‌سی ئاماژە‌یهی ب دهربرینین لیقه‌گهر و به‌گراوه‌ندا ئاخفتنی و ده‌وروبه‌ری نه‌زمانیی گوتنی ژ بۆ دیارکرنا که‌سی دکه‌ت، که‌واته بابته‌تی نیشانکاران ئاماژە‌یهی ب دیارده‌یین تیگه‌هشتا په‌یف و زانیاری و دهربرینین ئاخفتنی د چارچۆفی ده‌وروبه‌ریدا دهن و هه‌ر په‌یف و ده‌سته‌واژە‌یه‌کا زمانی ئه‌گهر بۆ شروقه‌کرن و تیگه‌هشتا واتایا ئه‌وان، پیدقی ب

سه‌نته‌ریبونا خودی یان که‌سی مه‌به‌ست پی ئه‌وه کو رۆلی ئاخفتنکهری ژ پشکاره‌کی بۆ ئیکی دی ده‌ینه گوهورین، ئه‌وژی د هه‌ر رویدانه‌کا ئاخفتنیدا. هوسا سه‌نته‌ری نیشانکاری ده‌ینه گوهورین. بۆ نمونه:

- ئه‌ز، من: ئاماژە‌دانه بۆ ئاخفتنکهری.
- تو، ته: ئاماژە‌دانه بۆ گوهداری و هند ... (Asi, 2005:7).

ریکخستنا سه‌نته‌ری خودی بۆ دهربرینین نیشانکاران، هه‌می ده‌مان جیگیر نینه و فه‌کۆلر د هنده‌ک حاله‌تاندا ئاماژە‌یهی ب که‌فتن و شکاندا دهربرینین نیشانکاران دهن. وه‌کو:

- 1-ئه‌ز سوبه‌هی دی چمه‌ مالا هه‌وه.
- 2-ئه‌ز سوبه‌هی دی هیمه‌ مالا هه‌وه.

بکاره‌ینانا کارئ (دی چم) د رسته‌یا ژماره ئیکدا، لئینا دویر ژ سه‌نته‌ری خودی یان که‌سی ب خو‌فه دگریت. د ئه‌فی رسته‌ییدا شکانن و که‌فتن د دهربرینا نیشانکاریدا په‌یدانابیت، به‌لی د رسته‌یا دوویدا و بکاره‌ینانا کارئ (دی هیم) کو لئینی ب ئاراسته‌یا سه‌نته‌ری خودی ب خو‌فه دگریت و ب ئه‌فی چه‌ندی شکانن و که‌فتن د دهربرینا نیشانکاریدا په‌یدابیت (Huang, 2007:135).

2-3- نیشانکاری که‌سی و ئاماژە:

تیگه‌هی ئاماژە‌کرنی (Reference) ب بیاقه‌کی گرنگ د زانستی زمانیدا ده‌ینه هژمارتن، ئانکو ب هۆکاره‌کی سه‌ره‌کی د په‌یوه‌ندیکرنا (تیکستین نفیسی و زاره‌کی)دا ده‌ینه هژمارتن. ب واتایه‌کا دی تیگه‌هی ئاماژە‌کرنی بۆ هنده‌ک نیشان و شوناس و قه‌واره و یه‌که‌یین ریزمانی ده‌ینه بکاره‌ینان. بۆ نمونه جه‌ناف بۆ ئاماژە‌دانا نا‌قی ده‌ینه بکاره‌ینان (Crystal, 2003: 391).

نهرکه په‌یوه‌ندیی د ناڅه‌را ژیدهر و لیڅه‌گه‌راندال گهل شیوه‌یین زمانی د جیهانا راسته‌قینه‌دا دروستدکته، ناکو نه‌ف چهنده بو نامازه‌کرنا ژیدهر و لیڅه‌گه‌ران دهینه بکاره‌ینان. سیمای د یار د نه‌فی جوړی دهربرینن نیشانکاراندا، نه‌و په‌یوه‌ندیی نه‌و د ناڅه‌را دهربرینن نیشانکاران و بابه‌تی نامازه بو دهینه کرن د دهمی ناخفتنیدا. ناکو پرؤسه‌یا ناخفتنی په‌یوه‌ندی ب هه‌لو‌یستی دهربرینن ده‌یوه‌ریڅه هه‌یه. دیسان په‌یوه‌ندی د ناڅه‌را نامازه‌یین دیتن و دهنگی و درکاندا دهربرینن نیشانکاراندا هه‌یه (Rauh,1983:44).

نه‌ف جوړی نیشانکاران ب ناڅی نیشانکاری څه‌بر (ره‌ها) دهینه بناقرون و د شیاندایه ب شیوه‌یه‌کی ته‌مام بهینه شروفه‌کرن، ناکو تیگه‌هی نیشانکاران د نه‌فی جوړیدا، نامازه‌یی ب ناخفتکر و گوهداران ددهت و پیزانینن نوی څه‌ناگو‌هیزیت، ناکو جهناقین (نه‌ز، من، تو، ته، هوین، هه‌وه) ب نیشانکاری څه‌بر دهینه بناقرون، دیسان دهربرینن وهکو (نه‌فی، نه‌وی، نه‌فان، ... هتد) ب نیشانکاری څه‌بر دهینه بناقرون. ب پشته‌ستن ل سهر بنه‌مای نه‌فان پندقیاتیین سهره‌کی د شیاندایه چاڅدیریا گوتن و کریاران د دهربرینن نیشانکاراندا بهینه کرن، ب هاریکاریا نامازه‌یین دهنگی و وینه‌یی نه‌ف ریکه ناشکرا دبیت. وهکو: - نه‌ز نوکه دئ هیم.

ب ریکا زانینا نامازه‌یین دهنگی و وینه‌یی (نه‌ز) دیاردبیت، کا مه‌به‌ست ژ نیشانکاری که‌سی (نه‌ز) کییه. -2 بکاره‌ینانا هیمای (کوډکرنی) -

: UseSymbolic

نه‌ف جوړی بکاره‌ینانی ب رولی به‌رفره‌کرنا سه‌نته‌ری دهربرینن

زانباریین دهربرینن هه‌بیت، وهکو جهناقن ب دهربرینن نیشانکاران (نامازه‌یی) دهینه بناقرون (AL- Azzawi,2013:1-10).

نه‌و په‌یف و دهسته‌واژه‌یین پشته‌ستن ل سهر به‌لگه‌یین نامازه‌یی دکهن، ب دهربرینن نیشانکاران دهینه هژمارتن، جهناق ژی باشتیرین نمونه‌یه بو نه‌فی چهندي و نه‌فه‌زی په‌یوه‌ندیی د ناڅه‌را نیشانکاری که‌سی و نامازه‌یین موکم دکته. دیسان واتاین په‌یقان د دهربرینن نامازه‌یین د چارچو‌فی دهربرینن ناخفتنیدا دهینه شروفه‌کرن و دقیت مروف ناخفتکری و گوهداری بنیاسیت و نه‌ف چهنده د هه‌لو‌یستین دیارکریدا ناشکرا دین (Novianty & Atal ,2018:227) و نه‌فه‌زی خاله‌کا دییا په‌یوه‌ندیی د ناڅه‌را نیشانکاری که‌سی و نامازه‌ییندا.

نیشانکار ب گشتی و نیشانکاری که‌سی ب تایه‌تی بواره‌کی گرنگ د څه‌کولینن زمانی و شروفه‌کرنا گوتنی و پراگماتیکیدا دهینه هژمارتن و نیشانکار ب نامازه‌کرنا گوتنی ب ریکا زمانی دهینه وهسفرن و نه‌ف شیوه‌یین زمانی بو نامازه‌کرنی ب دهربرینن نامازه‌یی یان په‌یقین نامازه‌یی دهینه بناقرون.

4-2. بکاره‌ینانین هه‌مه‌جوړ بو دهربرینن نیشانکاری که‌سی:

هنده‌ک جوداه‌یین گرنگ د کاره‌ینانا دهربرینن نیشانکاراندا هه‌نه و د شیاندایه ب سئ ریکان بهینه دهربرین. نه‌وژی ریکا (نامازه‌کرنی، هیمای، بکاره‌ینانا لیڅه‌گه‌ران). ب نه‌فی ره‌نگی ل خواری دیارکری:

1- ب ریکا نامازه‌کرنی -UsagesGestural:

ریکا نامازه‌کرنی ب نهرکی سهره‌کیی نیشانکاری که‌سی دهینه هژمارتن و نه‌ف

شروقه‌کرنا نه‌فی جوړی پشتمه‌ستنی ل
 سه‌ر زانینا به‌شی ده‌سټپیکییی ناخفتنی
 دکته، ئانکو پیدفیه شروقه‌کهری
 زانیاریین دروست ل سه‌ر به‌شی نیکییی
 ههمان گوتن هه‌بن، به‌شی دوماهیکتی ژ
 ههمان ناخفتنی یان ده‌ربرینی ناماژهی
 پیددهت. (Fillmore, 1997: 62-63) وه‌کو:
 - دلیر قوتابیه‌کی زیره‌که، نه‌و هه‌رو
 دخوینت.

د نه‌فی نمونیه‌یا ل سه‌ریدا (نه‌و) وه‌کو
 لیقه‌گه‌ره‌ک ناماژهی بو پیش دکته، نه‌وژي
 ناقی (دلیر) ه. نه‌فجا زانینا نیشانکاری
 که‌سی (نه‌و) دی ب ریکا ناقی تاییه‌تی
 (دلیر) دیاربییت.

هه‌ر د نه‌فی بیافیدا (هیمیلمان) ناماژهی
 ب نه‌وی چهندي ددهت کو زاراقی (زفرین
 بو پیش - نه‌نافور) ب ناقی بکارهینانا
 ریره‌وی نافدکته و ددهته پیناسه‌کرن کو
 بریتیه‌ ژ کارهینانا ناقین ناماژهی ژبو
 ناماژه‌کرنی بو لیقه‌گه‌ری کو پیشوه‌خت
 باس لیهاتیه‌ کرن (Himmelman, 1996: 240)
 وه‌کو:

- نازدار کابانیه‌کا خودان شیان، نه‌فی
 هه‌می ژیان خو گوری مالا خو کریه.
 د نه‌فی نمونیه‌یا ل سه‌ریدا جهناقی
 ناماژهی (نه‌فی) نیشانکاره‌کی که‌سیه و
 زانینا نه‌فی نیشانکاری ب ریکا زفرین یا
 لیقه‌گه‌ران بو پیش د ههمان ده‌ربرینیدا
 دیاربییت کو (نازدار) ه. ئانکو (نه‌فی)
 لیقه‌گه‌ره بو (نازدار) ی.

2-5- نیشانکاری که‌سی و ده‌وروبه‌ر:
 ده‌وروبه‌ر Context ژ هژماره‌کا دیارکری
 ژ ره‌گه‌زان پیکده‌یت. وه‌کو: دم و جه و
 پشکار و کریاران و هنده‌ک ره‌گه‌زین دی.
 وه‌کو: ناسنامه و رول و نارمانج و زانینی
 و نه‌ف بنه‌مایه ریکی ددهنه بکارهینه‌رین

نیشانکاران رادبییت، ئانکو ناخفتنکر جهی
 گرنگییدانی و سه‌نهری سه‌ره‌کییی
 ناخفتنییه و رول و نه‌رکی نه‌وی د ناخفتنیدا
 وه‌کو لیقه‌گه‌ر پتر ژ هزرکرنی به‌رفره
 دبیت (Fillmore, 1971b: 221).

بکارهینانا هیمایي د چارچوخی
 ده‌سټنیشانکرنا جه و پله و پایه و په‌یوه‌ندیین
 ناخفتنکهری ل گه‌ل گوهداریدا دیاربییت،
 ئانکو شروقه‌کرنا نه‌فی جوړی پشتمه‌ستنی
 ل سه‌ر زانیاریین گوهداری سه‌باره‌ت
 پله‌یا ناخفتنکهری دکته (Fillmore, 1971b: 221).

ب نه‌فی ره‌نگی دیاربییت کو بکارهینانا
 هیمایي (کو‌دکرنی) پشتمه‌ستنی ل سه‌ر
 ده‌ربرینین نیشانکاران دکته و نه‌ف چهنده
 ل سه‌ر بنه‌مایي شروقه‌کرن و زانینا
 پیقه‌رین جهی و ده‌می بو رویدانین ناخفتنی
 ب ده‌سټه‌ده‌یت و هنده‌ک جارین دی
 پشتمه‌ستنی ل سه‌ر رولی هه‌فپشکین ناخفتنی
 و جوړی گوتن و گوتاری و زانینا پیقه‌رین
 جفاکی دکته. (Fillmore, 1971b: 221) وه‌کو:
 - نه‌ری دلیر ل ئوفیسیه‌؟

زانینا جهی ئوفیسی سه‌باره‌ت هه‌فپشکین
 ناخفتنی به‌سه بو زانینا (دلیر) ی کا کییه؟
 (لیفټسن) ناماژهی ب نه‌وی چهندي ددهت:
 د ریکا بکارهینانا ناماژه‌ییدا بو شروقه‌کرنا
 ناخفتنی پیدفیه چرکه چرکه مروف
 چافدیریا لټینن له‌شی و ده‌نگی ل ده‌می
 رویدانین ناخفتنی بکته، به‌لی د کارهینانا
 ریکا هیماییدا (کو‌دکرنیدا) پیدفیه مروف
 رویدانین ده‌وروبه‌ری بو هه‌فپشکین ناخفتنی
 به‌ری زارکرن و گوتنی بزانییت
 (Levinson, 1983: 66). وه‌کو:

- نه‌وی نه‌و بیستان ئافدا.
 زانینا جهی بیستانی و ده‌می ئافدانا
 بیستانی دی دیاربییت کا (نه‌وی) کییه؟
 3- بکارهینانا لیقه‌گه‌ر (زفرین بو پیش) -

:AnaphoricUse

ئەوی دیاربیت. ب ئەفی رهنگی ل خواری دیارکری:

- دافین مامۆستایە ل زانکۆی.

د ئەفی نموونەیا ل سهریدا (دافین) نیشانکارەکی کەسییە، چونکی نافەکی تایبەتییە، ئەفجا بیی گریډانا ئەوی ب دەوروبەرێه یا ب زەحمەتە بەیتە دیارکرن کا دافین کیه. ئانکو ناسناما ئەوی ناهیتە دیارکرن، بەلێ ل دەمی ئەوی نموونەیی دئێخینە د دەوروبەریدا، دئ دیاربیت کا مەبەست پئ کیژ دافینە و هەر هەمان تشت بۆ جهناقین کەسی ژێ دروستە کو ئەفان ژێ واتایەکا تەمومژ هەپە و ب ریکا دەوروبەری واتایا ئەفان جهناقان دیاربیت و تەمومژێ تیدا نامینت. بۆ نموونە هەر کەسەکی بیژیت (من)، ئەو کەس دئ نواندا (من) ئ کەت و دەوروبەر تاکە بنەمایە دیاربکەت کا (من) کیژ کەسە.

کەواتە نیشانکاری کەسی هەتاکو ب شیوهیهکی دروست بەیتە پراڤەکرن و شروڤەکرن ب شیوهیهکی راستەوخۆ و سەرەکی پشتبەستن ل سەر سیما و تایبەتمەندیی دەوروبەری دەیتە کەس، ئانکو پشتبەستن ل سەر زانینا کەسی دەیتە کەس، ئەفجا چ ئاخذتکەر یان گوهدار یان کەسی سینی بییت (Levinson, 1983:55).

2-6- نیشانکاری کەسی و رۆلی پشکداران د رویدانا ئاخذتتیدا:

ئەفە تیشکی د ئیخیتە سەر ئەوی پەپوهندییا خەلکی پیکفە گریډدەت ژ ئالیی گریډانا ئەوان ب پشکداریکرنی د رویدانا ئاخذتتیدا. بۆ نموونە:

- وەرگر یان گوهدار کیه؟

- جەماوەر کیه؟

- ئاخذتکەر کیه؟

- ئارمانج چیه؟ (Sa'aida, 2017:36).

زمانی کو زوی بشین هەلووستین جفاکیین ل دویف ئیک دیاربکەن و شروڤەبکەن.

دەوروبەر بۆ تیگەهشتنا ئاخذتتی و لیڤه‌گەران و دەربریین نیشانکاران دەیتە بکارهینان و بۆ دیارکرن واتایا ئاخذتتی، پیدقییه گوهداری زانیاریی دەوروبەری هەبن، ژبەرکو دەوروبەر ب هۆکارەکی سەرەکیی شروڤەکرن ئاخذتتی دەیتە هژمارتن و گرنگترین لایەنین دەوروبەری ئەفەنە:

1- پەیف و دەربریین پش و پاش.

2- بارودۆخین ماددیین نوکە.

3- زانینا پیزانینن تایبەت ب پەپوهندیی جفاکی و زمانیه.

4- زانیاری و پیزانینن گریمانهیی د نافەرا ئاخذتکەری و گوهداریدا هەبن (Yule, 1996:109).

ب دینتا (یۆل) ی دەوروبەر بریتیه ژ ژینگەها ماددی ئەوا پەیف تیدا بکار دەیت (Yule, 2000:128).

(مە) دبیژیت: دەوروبەر سەبارەت تیگەهشتنا ئاخذتتی گرنگترە، ئانکو دەوروبەر ب کریار دەیتە وەسفکرن و نیشانددەت ب چ رهنگ کەس و دەم و جهین دیارکری دشین لیڤه‌گەریین زیندی و ئەزیندی بەر هەمبەینن (Mey, 2001:41).

نیشانکاری کەسی، زمانی ب دەوروبەرێه گریډدەت (Yule, 1996:6).

ژبەرکو بۆ زانینا واتایا ئەفی جوړی نیشانکاری زمان ب تنی نەشیت واتایا ئەوی رۆهنبکەت، ئەفجا گوهدار یان هەفیشکین ئاخذتتی خۆ ب ئەوی دەوروبەرێه گریډدەت، ئەوی ئەو نیشانکار تیدا هاتیه گوتن، ئەفەژی بۆ هندییه دا بەیتە زانین کا مەبەست ژ ئەوی نیشانکاری کەسی کیه، هەر وەسا دا ناسنامە و شوناسا

د ئەفقی نموونه‌یا ل سهریدا (3) پشکدار هه‌نه ئانکو (3) نیشانکارین کهسی هه‌نه. ئەوژی ئەفنه:

1- من: ئاماژیه بو ئاخفتنکهری.

2- تو: ئاماژیه بو گوهداری.

3- ئەوی: ئاماژیه بو کهسی سینی.

ل دوماهیکێ پیدفیه ئاماژه ب ئەوی چهندی بهینه دان کو دهستهیا جهناقین کهسی د شیاندایه ب ریکا ئاماژهدان ب تیگهه و رۆلی هه‌فیشکین ئاخفتنی د پرۆسیس و رویدانا ئاخفتنیدا، ب شیوه‌یه‌کێ ئاشکهره بهینه به‌رچا‌فکرن. ئەوژی کهسی ئیکێ و کهسی دووی و کهسی سینییه و نواندا سیسته‌می جهناقین کهسی د پرۆسیسا په‌یوه‌ندی‌کرن و رویدانا ئاخفتنیدا، ب ئەفی شیوه‌ی ژ لایێ چالاکی و نه‌چالاکییقه دهینه دیارکرن (Lyons, 1977: 368):

د ئەفقی بواریدا (یۆل) دبیریت: نیشانکاری کهسی گرنگی ب دیارکرن رۆلی پشکداران د گوتاری یان گوتنیدا ددهت، ئەوژی ل ده‌می ئاخفتن دهینه پیشکیشکرن و ئەف جوړی نیشانکاری بریتیه ژ ئاخفتنکهری و گوهداری و ژ سی به‌شان پیکدهیت. ئەوژی (کهسی ئیکێ، کهسی دووی، کهسی سینی) نه. (Yule, 1996: 9-10).

کهواته رۆلی پشکداران د رویدانا ئاخفتنیدا بریتیه ژ هندی کو نیشانکاری کهسی دهینه وه‌سفرن کو ده‌رپرینه‌که تیدا ئاماژه ب کهسه‌کی دهینه دان کو ئاخفتنکهری دقیت د رویدانا ئاخفتنیدا ئاماژه‌ی پێ بدهت. ئەفجا دبیت ئەو ب خو یان کهسی دووی ببیت کو گوهداره یان کهسی سینی ببیت. ب ئەفی ره‌نگی:

- ئەز دئ هیمه ده‌ف پارکی. (ئەز: ل قیری ئاماژیه بو ئاخفتنکهری)

- تو دئ هیمه ده‌ف پارکی. (تو: ل قیری ئاماژیه بو گوهداری)

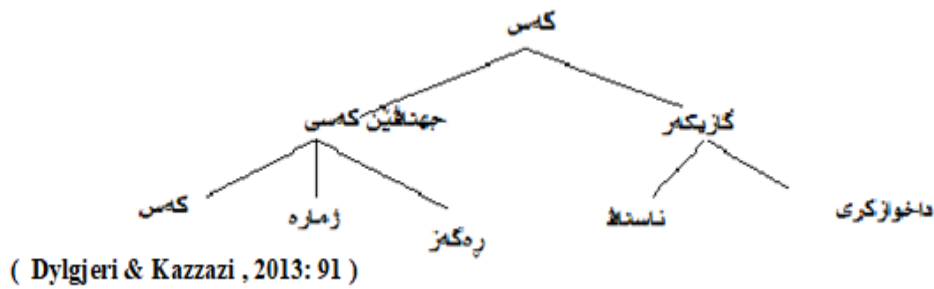
- ئەو دئ هیمه ده‌ف پارکی. (ئەو: ل قیری ئاماژیه بو کهسی سینی)

دبیت د کریار و رویدانا ئاخفتنیدا ئاماژه ب دوو پشکداران بهینه کرن. ئانکو ل قیری دوو پشکدار به‌شداریی د کریارا ئاخفتنیدا دکهن و ب دوو نیشانکارین کهسی دهینه هژمارتن. وه‌کو:

- من تۆل پارکی دیتی.

د ئەفقی نموونه‌یا ل سهریدا، ئاماژه ب دوو نیشانکارین کهسی هاتیه‌دان، ئەوژی (من: ئاخفتنکهره، تو: گوهداره).

ب واتیه‌کا دی ههر ئیک ژ ئاخفتنکهری و گوهداری به‌شداری رویدانا ئاخفتنی دبن و دبیت پتر ژ دوو پشکداران به‌شداری کریار و رویدانا ئاخفتنی دبن. وه‌کو:
- من تۆ هه‌نارتی ده‌ف ئەوی.

ب - گازیکەر: کو دهربرين ب ریکا بکارهینانا زاراقین خزماتییی و ناسناڤ و ناڤی تاییه‌تی ژئ دهیته کرن (Huang,2014:174).

4- ب دیتنا (پانگریوان) ی نیشانکاری کەسی په‌یوه‌ندییه‌کا بهیز ب پۆلین ریزمانییین کەسیقه‌ هه‌یه و دوو شیوه هه‌نه: ا - ب ریکا هیمایان.

ب - ب ریکا ئاماژهیان (Pangribuan, 2015:172).

5- ب دیتنا (دیلاجیری و کازازی) نیشانکاری کەسی ژ ئەقان به‌شین ل خواری پیکده‌یت، ئەوین د ناڤ هیلکارییدا هاتین:

7-2- مودیلا (دیلاجیری و کازازی -Kazzazi & Dylgjeri) بۆ نیشانکاری کەسی: زانایان بیروبوچوونین جیاواز سه‌باره‌ت پۆلینکرنا نیشانکاری کەسی هه‌نه. ل خواری دئ هه‌ول هیته‌دان، دیتنا هنده‌ك زانایان ل سه‌ر پۆلینکرنا نیشانکاری کەسی به‌یته دیارکرن، پاشی ب دریزی دئ ل سه‌ر مودیلا (دیلاجیری و کازازی) پراوه‌ستین. ب ئەڤی ره‌نگی ل خواری دیارگری:

1- ب دیتنا (لیڤنسن) ی نیشانکاری کەسی گریدایه ب کوډکرنا رۆلی پشکداران د پرۆسیسا ئاخفتنیدا و ئەو ل سه‌ر سی دابه‌شکران کار دکه‌ت:

ا - کەسی ئیکئ.

ب - کەسی دووی.

ج - کەسی سییی (Levinson,1983:62).

2- (پۆل) هه‌مان بوچوونا (لیڤنسن) ی بو دابه‌شکرن و پۆلینکرنا نیشانکاری کەسی هه‌یه. ئەو دیژیت: نیشانکاری کەسی ژ ئاخفتنکهری و گوهداری پیکده‌یت و ژ سی به‌شان پیکده‌یت:

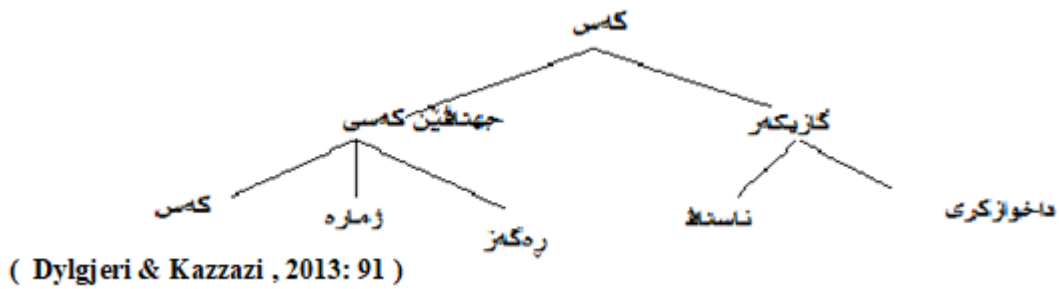
ا - کەسی ئیکئ.

ب - کەسی دووی.

ج - کەسی سییی (Yule, 1996:9-10).

3- ب دیتنا (هوانگ) ی نیشانکاری کەسی ب ئەڤی شیوه‌ی دابه‌شدبیت:

ا - جهنفاقین کەسی (کەس، ژماره، ره‌گه‌ز).

ب - بۆ ئاماژەکردنێ (عەبدولواحید موشیر دزەیی، 2014:134).

4- (شیرزاد سەبری عەلی) نیشانکاری کەسی دکتە:

أ - جهناڤ: ئەوژێ دبیته دوو جۆر:

1-جودا (سەربەخۆ).

2- لکاو.

ب - ناڤی کەسی.

ج- ئامرازێ ئاماژەیی: ئەوژێ دبیته دوو جۆر:

1- بۆ نیزیك.

2- بۆ دویر (شیرزاد سەبری عەلی،

2014:171- 173).

5- (هدی عبدالقادر قاسم) نیشانکاری کەسی، ئەقان جۆرین یەكەیین زمانی ب خۆڤه دگريت، ئەوژێ:

1-جهناڤين کەسی: ئەوژێ دابەشی دوو جۆران دبن:

أ - نیشانکاری کەسیین سەربەخۆ.

ب- جهناڤين کەسیین بەند.

2- په‌یڤين ئاماژەیی.

3- جهناڤی خویی.

4- جهناڤين نه‌دیار.

5- ناڤين تاییه‌ت.

6- مۆرفیمین گازیکرنی (هدی عبدالقادر قاسم، 2019: 711-716).

ل خوارێ دئ ههول هیتهدان، ئەو مودێلا (دیجیری و کازازی) بۆ نیشانکاری

6- ههروهسا زمانڤانین کورد ژێ بیروبوچوونین جیاواز سەبارەت پۆلینکرنا نیشانکاری کەسی هه‌نه. ل خوارێ دئ ههول هیتهدان، دیتنا هندهك زمانڤانان ل سەر پۆلینکرنا نیشانکاری کەسی به‌یتە دیارکرن ب ئەڤی رهنگی ل خوارێ دیارکری:

1- (هه‌گر مه‌حوود فه‌ره‌ج) ب شیوه‌یه‌کی گشتی نیشانکاری کەسی دکتە:

أ- جهناڤين ئاماژەکردنێ.

ب- جهناڤی کەسی: (سەربەخۆ، لکاو)

ج- ناڤی تاییه‌ت.

د- ناڤی خزمایه‌تی.

ه- ناسناڤ (هه‌گر مه‌حموود فه‌ره‌ج، 2000:7).

2 - (محمد معروف فتاح) نیشانکاری کەسی سەر ب ئەقان جۆران دابەشدکت:

أ-کەسی ئیڤی و دووی و سئیی.

ب- ناڤی گشتی و ناسناڤ و ئاماژە (محمد معروف فتاح، 2011:199).

1-(عەبدولواحید موشیر دزەیی) نیشانکاری کەسی دابەشدکتە سەر: (ناڤين تاییه‌ت و

ناسناڤ و ناڤی خزمایه‌تی و جهناڤان) و جهناڤان دوو جۆرین بکار هینانا هه‌نه:

أ - بۆ بانگه‌هشتنێ.

کەسی دانای، ب ئەفی رهنگی ل خوارئ بهحسی بهش و جوړین ئەوی بهیته کرن:

1- جهناقئ کەسی - PersonalPronoun:

جهناقئ کەسی وەکو پێگوهۆر و جیگر بو ناهکئ یان دەربرینه‌کا پیشوخت د ناه ئاخفتنیدا هاتییه گوتن دهیته بکارهینان و جهناقان پتیریا جارن پهیوهندی ب ناهه ههیه، ئانکو جهناق پهیقه‌که ل جهئ گرییا ناهئ یان ناهکئ دهیته بکارهینان و هندهک جارن ل جهئ لارستئ دهیته بکارهینان، ب شیوه‌یه‌کئ گشتی جهناقان ئه‌رکه‌کئ ریزمانی (سینتاکسی) ههیه و ل جهئ گرییا ناهئ دهیته بکارهینان.

جهناقین کەسی گرنگییه‌کا جفاکییا مه‌زن سه‌بارت کارقه‌دان و رهنگه‌دانا زمانی بو پهیوه‌ندیین مروقی ههیه، ئانکو ئاخفتنکەر سه‌بارت لیک‌گوهۆرینا جهناقان د ناه پروسه‌یا پهیوه‌ندیکریندا یئ ئازاد نینه، ئانکو ل سه‌ر ئاخفتنکەری پیدقییه ب تنئ جهناقین په‌سه‌ند ژ لایئ جفاکییه د ناه ئاخفتنیدا بکاربهینیت. هه‌لبزارتا جهناقان د ناه کارلیکرنین جفاکییا گرنگییه‌کا مه‌زن ههیه، ژ به‌رکو جهناق نواندا حاله‌تین کەسایه‌تییا مروقی ل به‌رامبه‌ری کەسانین ده‌وروبه‌ری مروقی دکەت، بکارهینانا ده‌ربهرینن زمانی د ناهه‌را ئاخفتنکەری و گوهداریدا، پهیوه‌ندی ب پله و پایه‌یا جفاکییه ههیه، ئانکو بکارهینانا جهناقان ئیک ژ ئەوان چه‌ندین ریکین رییدای و گونجایه بو ئاماژەدان ب ئەوی دویراتییا جفاکییا د ناهه‌را ئاخفتنکەری و گوهداریدا هه‌ی (Bloomfield,1933:249).

جهناقئ کەسی ژ (کەس، هژمار، ره‌گەز) ی پیکده‌یت. ئەوژی ب ئەفی رهنگی:

أ-کەس - Personal:

جهناقئ کەسی بو سئ کەسان پۆلین و دابه‌شدبن (Huang,2014:175). ئەوژی ئەه‌نه:

1- کەسی ئیکئ: ئانکو ئاخفتنکەر ئاماژه‌ی ب کەسایه‌تییا خو دکەت و جهناقئ وەکو (ئەز، من، ئەم، مه... هتد) بکاردهینیت و ئاخفتنکەر ب هیمایئ (+S) دهیته نیاسین.

2- کەسی دووی: ئاخفتنکەر ئاماژه‌ی ب گوهداری دده‌ت و ئەه‌ژی جهناقئ: (تو، ته، هوین، هه‌وه) بو تاک و کوم و هردگریت و ب هیمایئ (+A) دهیته نیاسین کو ئەوژی ئاماژەدانه بو گوهداری.

3- کەسی سیئ: ئاماژه‌ی ب ئاخفتنکەری و گوهداری ناده‌ت، به‌لکو بو کەس و قه‌واره و تشتین دی دهیته بکارهینان. وەکو جهناقئ (ئهو، ئەوی، ئەوی، ئەوان) و ب شیوه‌یئ (-S,A-) دهیته نیشانان (Levinson, 1983:69).

جهناقئ کەسی سیئ گه‌له‌ک جارن ب شیوه‌یه‌کئ زفرین بو پیشه‌ (لیقه‌گەر) دهیته دەربرین و کەس و تشتین کومه‌لا سیئ ب شیوه‌یه‌کئ پیشوخت د ئاخفتنیدا دهیته دەربرین (Grundy,2000:78).

ب- هژمار (ژماره) - Number:

جیاوازی و جوداهی د ناهه‌را زمانین جیهانیدا سه‌بارت هژمارا جهناقئ کەسی و بکارهینانا ئەوان جهناقان بو کەسی تاک و کوم ههیه، زمانی ئنگلیزی ئیک ژ ئەوان زمانین جیهانیه‌کو ده‌سته‌یا ژماره‌ی ههیه، به‌لئ هنده‌ک زمانین دی وەکو چینیا کلاسیک ده‌سته‌یا ژماره‌ی سه‌بارت جهناقئ کەسی نین، به‌لئ د به‌رامبه‌ردا وەکو زمانی عه‌ره‌بی سئ ژماره هه‌نه (Huang,2014:176).

خشته‌یې لخواړی ژماره‌یا جهنا فینکور دینیشانددهت:

کەسێ سینی		کەسێ دووی		کەسێ نیکی		زمانی کوردی
کۆم	تاک	کۆم	تاک	کۆم	تاک	
نەو	نەو	هوین	نۆ	نەم	نەز	
نەوان	نەوی/نەوی	هەنە	تە	مە	من	

وهكو:

ج- ره‌گه‌ز - Gender:
 د شياندايه جهناقئ كەسې ل سەر بنه‌مايئ
 ره‌گه‌زی (نفسی) بهیته نیاسین و د پتریا
 زماناندا نیشان و هیمايئن تایبەت ب
 ره‌گه‌زیفه هه‌نه و نیشانین ره‌گه‌زی د
 چارچوئ جهناقاندا بۆ کەسې سینی تاک ب
 شیوه‌ی (نیر و می) یان (نیر، می،
 سەربه‌خۆ) دهرده‌کهن (Anderson & Keenan, 1985: 269).
 زیده‌باری نه‌قئ چهندي نیشانین ره‌گه‌زی
 د چارچوئ جهناقئ (تاک) دا دهرده‌کهن و د
 چارچوئ جهناقئ کۆ (کۆم) دا دهرناکه‌فن
 (Greenberg, 1963: 96). وه‌کو:
 - نه‌وی وانه‌ خواند.
 (نه‌وی) ناماژه ب جهناقئ کەسې سینی
 تاک (نیر) ددهت. نه‌وژی ژبه‌ر مۆرفیما (-
 ی) کو نیشانه‌یا ره‌گه‌زی نیره د دوخئ
 تیاندا.
 - نه‌وی وانه‌ خواند.
 (نه‌وی) ناماژه ب جهناقئ کەسې سینی
 تاک (می) ددهت. نه‌وژی ژبه‌ر مۆرفیما (-
 ی) کو نیشانه‌یا ره‌گه‌زی میه د دوخئ
 تیاندا.
 - نه‌و وانه‌ یا ناسانه.
 (نه‌و) ناماژه‌ی ب ناقئ وانه‌ی ددهت و
 بۆ کەسې سەربه‌خۆ هاتیه‌ بکاره‌یان، نانکو
 ره‌گه‌زی نیشان نادهت.
 پشتی به‌حسې جهناقئ کەسې ژ لایئ
 (کەس، ژماره، ره‌گه‌ز) یقه‌ هاتیه‌ کرن کو
 زیده‌تر جهخت ل سەر جهناقئ کەسې

- هوین دئ دوماهییا هه‌فتیئ چ کار
 نه‌نجامدهن؟
 نیشانکاری کەسې (هوین) نه‌وژی
 ناماژه‌ی ب جهناقئ (کۆم) ددهت. نانکو
 هژمارا نه‌وی دووی کۆمه.
 - ته‌ کوتر گرت.
 جهناقئ (ته) بۆ کەسې دووی تاک هاتیه‌
 بکاره‌یانان و د هەر دوو نمونه‌ی ل
 سەریدا هژمارا کەسین گوهداری د
 ژیکجودانه. نانکو (ته: دووی تاکه) و
 (هوین: دووی کۆمه)
 - نه‌فه تشته‌کئ بیبه‌ییه، ژبه‌رکو نه‌م هه‌تا
 ده‌مژمیر پینج کارناکه‌ین.
 د نه‌قئ نمونه‌یا ل سەری دیارکریدا،
 جهناقئ (نه‌م) وه‌کو نیشانکار بۆ
 ناخفتنکەری و گوهداری هاتیه‌ بکاره‌یان و
 ناماژه‌ی ب نیکی کۆم ددهت، نانکو ژ لایئ
 هژماریه‌ نیکی کۆمه.
 - مه‌ دهرمانخانه‌یه‌ک ل لایئ راستئ یئ
 شه‌قامی هه‌بوو.
 د نه‌قئ نمونه‌ییدا جهناقئ (مه) وه‌کو
 نیشانکار بۆ ناخفتنکەری و خیزانا نه‌وی
 هاتیه‌ بکاره‌یان و ناماژه‌ی ب گوهداری
 نادهت و ژ لایئ هژماریه‌ دووی کۆمه.
 ب کورتی و گشتی مه‌به‌ست ژ هژمارا
 جهناقئ نه‌وه، کا ژمارا نه‌وی کەسې (نه‌قجا
 کەسې نیکی یان دووی یان سینی) ببیت،
 تاکه یان کۆمه و مه‌به‌ست ژ کەسې یان
 کەسې نیکیه‌ یان یئ دوویه‌ یان یئ سینی.

سه‌ربه‌خو دهاته کرن، به‌لی بهرام‌به‌ری
 ئەشان جهناقین که‌سین سه‌ربه‌خو - کومه‌لا
 (ئەز) - د زمانی کوردیدا جهناقین که‌سین

کەس	ژمارە	جهناظی کەسی سه‌ربه‌خو	جهناظی کەسی لکاو/ نموونه
1	تاک	ئەز	م: ئەز ضوو.
2	تاک	تو	ی: تو ضووی.
3	تاک	ئەو	ە، یت/ت: ئەو ضوو. ئەو نانی دخوت. ئەو مامۆستایە. ئەو دضیئە قوتابخانە.
1	کۆم	ئەم	ین: ئەم ضووین.
2	کۆم	هوین	ن: هوین ضووین.
3	کۆم	ئەو	ن: ئەو ضووین.

ب شیوه‌یه‌کی گشتی گازیکرن ب دوو
 شیوه‌یان ده‌یت. ئەوژی ئەقەنه:

أ - داخو‌زکری - Vocative:

داخو‌زکری د زمانی ئنگلیزیدا ل دەمی
 دەستپێکی رویددهت و ژ گوهداری ده‌يته
 جودا‌کرن، ئەوژی ب ریکا هندی کو
 داخو‌زکری د دەورو‌به‌ره‌کی ئاماژه‌یی
 بینرا‌یدا ده‌يته بکاره‌یان، به‌لی سه‌باره‌ت
 ناسناقی دورپ‌چکرییه د ناقه‌را هیمایاندا و
 ل هنده‌ک جهان بکارده‌یت و ب شیوه‌یی
 ره‌مزی ده‌يته بکاره‌یان (Levinson 1983:71).
 وه‌کو:

- جودی گوهداریی بکه، دلیری دقیت ل
 گهل ته باخفیت.

د ئەقئ نموونیدا (جودی) ناقه‌کی تایبه‌ته و
 وه‌کو داخو‌زکری هاتیه بکاره‌یان.

جوداه‌ییا داخو‌زکری ژ گوهداری ئەوه
 کو داخو‌زکری راسته‌وخو ئاخفتن بو ده‌يته
 ئاراسته‌کرن، به‌لی سه‌باره‌ت گوهداری
 دبیت گوهدار یی راسته‌وخو یان یی
 راسته‌وخو نه‌بیت. ئانکو گوهدار دبیته دوو
 جو‌ر:

1- گوهداری راسته‌وخو Addresser: ئەو
 که‌سه ئەوئ ئاخفتن ب شیوه‌یه‌کی
 راسته‌وخو بو ده‌يته ئاراسته‌کرن، یان ئەو

ئەقجا هەر دەمی جهناق کەسی
 سه‌ربه‌خو د ئاخفتنیدا نه‌هاته گوتن، ل ئەوی
 دەمی جهناق کەسی لکاو ل جهئ ئەوی
 ده‌یت و ب نیشانکاری کەسی ده‌يته
 هژمارتن.

2- گازیکرن - Vocatives:

گازیکرن ژی دشتیت ده‌رپرینی ژ
 نیشانکاری کەسی بکه‌ت، ئەوژی ل دەمی
 بکاره‌یان کو بریتیه ژ ره‌گه‌زین نا‌قی کو
 ئاماژه‌یی ب گوهداری ده‌ته (Schadin, 2010: 176).

د شیاندایه ده‌رپرین ژ گازیکرنی به‌يته
 کرن، ئەوژی ب ریکا ناقین تایبه‌تی و
 پله‌یین خزمایه‌تی و ناسناقان (Huang, 2014: 181).
 وه‌کو: (دلیر، نه‌وزاد، پسام،
 برا‌زا، به‌ریز، ریزدار، هیزا، خانم، خاتین،
 مامۆستا، دکتور... هتد).

هنده‌ک جاران گازیکرنی په‌یوه‌ندییه‌کا
 مه‌عه‌وی و ریزمانی ب پیکه‌اتا رستیه
 نینه، به‌لکو دبیت ب تنی بکاربه‌یت
 (Levinson, 1983:71). وه‌کو:

- به‌ریز دلیر زوی وهره.

د ئەقئ نموونیدا (به‌ریز دلیر) کەسی
 گازیکریه و ئەوژی ژ (هه‌قالناقی
 ریزگرتنی+ نا‌قی تایبه‌تی) پیکده‌یت.

((1- بۆ ئاماژەکردن، که تەنیا بۆ کەسی سیبیه‌مه، وه‌ک: مامۆستا نه‌هات. 2- بانگه‌یشتن، که قسه‌کەر و گوێگر لێک دوورن، وه‌ک: (ئامۆزا) وەرە. 3- بۆ دوواندن، که قسه‌کەر و گوێگر لێک نێزیکن، وه‌ک: کاک عەلی وانابی)). (عەبدولواحید موشیر دزه‌یی، 2014: 148). ب شێوه‌یه‌کی گشتی ناسناف دبنه چەند جۆره‌ک:

- 1- ناسنافین جفاکی: (ئاغا، پاشا، به‌گ، ره‌سپی... هتد). وه‌کو: (شێردل ئاغا)
- 2- ناسنافین نازکرن و فیان دهربرینی: (سیسی، بۆزۆ، زیزۆ، پاشا، خیتو... هتد)
- 3- ناڤی خوازتی: وه‌کو: (نالی، خانی، جزیری، وه‌فایی... هتد)
- 4- ناسنافین پیشه‌یی. وه‌کو: (سه‌فار، نه‌جار، چایچی... هتد)
- 5- ناسنافین بنه‌مال و عه‌شیره‌تی: (کوچه‌ر، سلێقانه‌ی، مزیری، دۆسکی، به‌رواری... هتد) (شیرزاد سه‌بری عەلی، 2019: 410).

2-8- رۆلین سالۆخکرا سیسته‌می نیشانکاری کەسی:

پرسیاره‌کا وه‌کو: ئەو چیه‌ بارودۆخی نیشانکاران دروستدکەت؟ د شیاندايه د چارچۆفی په‌یوه‌ندیه‌ین نیشانکاری کەسیدا ئاماژه پێ به‌یتە دان، ئانکو بارودۆخ و حاله‌تین دهربرینی ژ نیشانکاران دکهن، ب شێوه‌یه‌کی ساده ئەو بارودۆخ و حاله‌تی په‌سه‌ند و گونجایه ئەوئ ئاخفتن د ناڤه‌را ئاخفتنکەر و گوهداراندا تیدا ده‌یتە ئەنجامدان و ئەف چهنده ئاماژه‌یی ب کەس و هه‌بوون و تستان ... هتد دده‌ت و بکاره‌ینانا دهربرینی ئاماژه‌یی پیدفی ب تیگه‌هستن و زانینا رۆل و پله‌یا هه‌فیشکین ئاخفتنی د هه‌لوسته‌کی دیارکریدا دده‌ت و ئەف حاله‌ت و بارودۆخ ژ ی ئەفان رۆلان ب خۆفه دگریت:

کەسی راسته‌وخۆ ب ئاخفتنا ئاخفتنکهری‌فه گری‌دای ببیت. وه‌کو:

أ- دڤیت تو ئەف ساله خو زیره‌ک بکه‌ی.

ب- هیه‌یا خودی. (نیزار سلیمان عەبدولرحمان، 2011: 64).

2- گوهداری نه‌راسته‌وخۆ Herer: ب شێوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ ئاخفتن ل گه‌ل ناھیتە کرن، ئانکو ئاخفتن بۆ ئەوی یا ئاراسته‌کری نینه، به‌لکو بۆ گوهداری راسته‌وخۆیه، راسته گوهداری نه‌راسته‌وخۆ گوه ل ئاخفتنی هه‌یه، به‌لی دشت ل گه‌ل کەسه‌کی دی باخفت، به‌روفازی یی راسته‌وخۆ کو نه‌شیت ل گه‌ل کەسه‌کی دی باخفت، هه‌تا ئاخفتنکەر ئاخفتنا خو ب دوماهیک ده‌ینیت، گوهداری نه‌راسته‌وخۆ دشت ژ جهی ئاخفتن لی ده‌یتە کرن دهرکەفت، به‌لی یی راسته‌وخۆ نه‌شیت، چونکی ئەفه دی بینه جۆره بی ریزیه‌ک (نیزار سلیمان عەبدولرحمان، 2011: 64-65). نمونه گوهداری نه‌راسته‌وخۆ:

- (دلیر و شرین) دوهی ل کیه‌ بووی؟

ل ڤیری (ی) ب کاری (بووی) فه یی تاکه بۆ ئیک ژ ئەوان فه‌دگریت، له‌ورا ئیک ژ ئەوان دبیته گوهداری راسته‌وخۆ و یی دی دبیته گوهداری نه‌راسته‌وخۆ.

ب- ناسناف - Nicknames:

ناسناف ئەو په‌یفن ل سه‌ر ناڤه‌کی یان کەسه‌کی یان ل سه‌ر هه‌ر تشته‌کی ده‌ینه دانان بۆ پتر دیارکرا ئەوی. ناسناف ئەو نیشانکارن ئەوین دهربرینی ژ ریزگرتنی یان داکو ئاخفتن د چارچۆفی فه‌رمیدا ببیت یان بۆ دیارکرا ته‌مه‌نی یان پله‌و پایه‌یا کەسی... ده‌ینه بکاره‌ینان (شیرزاد سه‌بری عەلی، 2019: 409) وه‌کو (به‌ریز، ریزدار، مام، خال، دکتور، ریفه‌به‌ر... هتد).

ناسنافان سی بکاره‌ینان هه‌نه. ئەوژی بریتینه ژ:

- 1- ئاخفتنکەر.
 - 2- هژماره‌یه‌کا گوهداران.
 - 3- ئەو کەس و تەشتین ئاخفتن ل دۆر هاتییه ئەنجامدان (AL- Saif, 2008:96).
- ئانکو نیشانکاری کەسی پەپوهندی ب کۆدکرنا رۆلی ئاخفتنکەران د رویدانین ئاخفتنی ل دەمی پیشکیشکرن و ئاراسته‌کرنا گوتنیدا ههیه. ئەوژی ئەفان کەسان ب خوڤه دگریت:
- کەسی ئیکێ ئاماژەیی ب کەسایه‌تییا خو ددهت.
- کەسی دووی ئاماژەیی ب گوهداری ددهت.

کۆم	تاک	کەس
ئەم - مە	ئەز - من	کەسی ئیکێ
هۆین - هۆه	تۆ - تە	کەسی دووی
ئەو - ئەوان	ئەو - ئەوی	کەسی سینی

شیاندايه رۆلی ئەوان یی سەرەکی د رویدانا ئاخفتنیدا دیاربییت. ئەوژی ئەفەنه:

1. ئاخفتنکەر .
 2. گوهدار .
 3. کەسی دی (Ingram, 1971:42) .
- ل سەر ئەفی بنه‌مای د شیاندايه رۆلی هه‌فیشکین ئاخفتنی د چارچۆفی رویدانین ئاخفتنیدا دیاربییت و سیمایین نیشانکاران د زمانیدا ب شیوه‌یه‌کی سەرەکی پشته‌ستنێ ب شروقه‌کرنین (ئینگرام) ی بو ئەفی بابەتی دکن (Ingram, 1971: 42).
- (ئینگرام) دیژیت: سی سیمای و تاییه‌تمەندی هه‌نه کو ب شیوه‌یه‌کی فەرمی پیکهاتا نیشانکاری کەسی دروسندکەت. ئەوژی ئەفەنه:

سیمایین نیشانکاران پەپوهندی ب راستییا بکارهینانا زمانی د پەپوهندیکرنا د ناقبەرا ئاخفتنکەران و گوهداراندا هه‌یه و ل گهل هندی دبیت سیمای نیشانکاری کەسی پەپوهندی ب سیمای و سالوخته‌تین ریزمانیقه هه‌بییت (AL - Saif, 2008: 97)

پروسه‌یا پەپوهندیکرني پیدقی ب ژیدەرەکی هه‌یه، ئەوژی دقیت ئاخفتنکەرەک و گوهدارەک یان چەند گوهدارەکین مەبەستار هه‌بن و کەسین دی دبیت نه‌بن (Miller&Johnson -Laird, 1976:316)

ب ئەفی ره‌نگی شروقه‌کرنا واتایا جهناقێ کەسی پشته‌ستنێ ب حاله‌تان دکەت، ئانکو واتایا جهناقێ کەسی ل دویف حاله‌تان دیار دبیت.

(ئینگرام-Ingram) ی شیوه یان دیمەن ژبو زانین و نیاسینا سیمایین نیشانکاری کەسی پیشنیارکر و ل سەر ئەفی بنه‌مای، سی سیمای بو نیشانکاری کەسی پیشنیار دکەت و د

$$\left. \begin{array}{c} \pm sp \\ \pm hr \\ \pm x \end{array} \right\} n$$

أ- ناخفتنکەر: کۆمه‌کا رۆلان سه‌بارت
 ناخفتنکەری ناهینه بکارهینان، ئانکو د
 کەسی ئیکیدا ناخفتنکەر جهناقئ (I-
 ئەز/من) بۆ ئاماژەدانا خو بکار دهینیت،
 کەسی ئیکئ جهناقئ یان دهسته‌یه‌کا
 جیهانییه. ئانکو د هه‌می زمانین جیهانییدا
 هه‌یه و ئەف سیمایین ل خواری بۆ کەسی
 ئیکیی تاک دهینه بکارهینان (Ingram,
 1978:216)

ئانکو = sp ناخفتنکەر.
 گوهدار = hr
 x = کەسی دی.
 n = هژمار (ژماره) (Ingram, 1971:1978).
 سی رۆل سه‌بارت سالتو‌خدان و
 وەسفکرنا سیسته‌می نیشانکاری کەسی د
 زمانیدا هه‌نه و نه‌ه کۆمه‌له‌یین دی ژ ئەفان
 سی رۆلان دروستدین:

$$\left. \begin{array}{c} + sp \\ - h \\ - x \\ I - ئەز \end{array} \right\} \text{تاک}_1$$

بکارهینان، ئانکو کەسی ئیکئ ب ریکا
 ژماره‌یی (هژماری) دهینه نیاسین و
 جوداهی د ناقه‌را کەسی ئیکیی تاک و
 ئیکیی کۆ (کۆم) داب ریکا بکارهینانا
 جهناقئ (I ئەز - We ئەم) دیاردبیت.
 سیماو تایه‌تمه‌ندیین کەسی ئیکیی کۆ (کۆم)
 د ئەفی خسته‌یدا دیاردبیت (Miller &
 Johanson-Larid, 1976: 318):

وه‌کو:
 - ئەز مامۆستامه.
 - ئەز دئ پشته‌ی ده‌مژمیرەکا دی وانه‌یی
 پێشکێشکەم.
 د ئەفان نموونه‌یاندا (I- ئەز) بۆ
 ئاماژەدانا ناخفتنکەری دهینه بکارهینان.
 د زمانیدا کەس و ژماره و ه‌کو سیمایین
 واتایین سه‌ره‌کی بۆ جهناقئ کەسی دهینه

$$\left. \begin{array}{c} + sp \\ - hr \\ - x \\ We - ئەم/مە \end{array} \right\} \text{کۆم}_2$$

- مه‌ چ دفا و چ چیبوو؟

وه‌کو:

- ئەم هاتینه بازاری. ب- گوهدار: سه‌بارەت کەسێ دووی و د چارچۆفی زمانیدا، ئاخفتنکەرین زمانی ئنگلیزی دبیت سەرکەفتنی د ژیکجودا کرنا کەسێ دووی یی تاک و کو (کۆم) دا ب دەستفە نه‌هینن، ژبه‌رکو جه‌ناقێ (You) د زمانی ئنگلیزیدا بو کەسێ دووی (تاک و کۆم) ده‌یتە بکاره‌ینان و دارشتنا کەسێ دووی ب ئەفی ره‌نگی ل خواریه‌ Anderson & Keenan, 1985:264):

-3

$$\left. \begin{array}{l} -u \text{ sp} \\ + \text{hr} \\ \text{X} \end{array} \right\}$$

You - تۆ / هتۆ

- تۆ چه‌وانی زه‌لام؟
 - ئەری ته‌ کەسایه‌تییا خو ماندیکر؟
 - فلان تۆ ل قیری چ دکەمی؟
 ئانکول دویف ده‌وروبه‌ری جه‌ناقێ
 کەسێ دووی تاک د ئەقان نمونه‌یاندا
 دیار دبیت (Anderson & Keenan, 1985:264).

هیمایی (u) ئەوی ل سه‌ری دیار کری،
 ئانکو چ هژماران و هه‌ر ناگریت و
 تایه‌تمه‌ندی و سیمایی ئەوی د دیار کری
 نین و ل گه‌ل ئەفی چه‌ندی و ل ده‌می
 پراکتیکرنا سیسته‌می ژماره‌یی ل سه‌ر
 ئەقان ده‌سته‌یین دیار، دی کەسایه‌تییا
 لیقه‌گه‌ر (ناماژ ه‌دان بو پیشفه) ب
 ده‌ستفه‌هیت، ئانکو کەسێ دووی (تاک و
 کۆم) د چارچۆفی ده‌وروبه‌ری و کاره‌ینانا
 زمانیدا دیار دبیت. وه‌کو:
 - تۆ ب تنی ئیکی.

به‌لی د زمانی کور دیدا کەسێ دووی
 تاک، ئەف سیمایه‌ هه‌نه:

4 تاک sp -

$$\left. \begin{array}{l} + \text{hr} \\ - \text{x} \end{array} \right\}$$

You تۆ / ته‌

به‌لی کەسێ دووی (کۆم) ب ئەفی ره‌نگی د زمانی کور دیدا ده‌یتە نیشانان:

$$5- \left. \begin{array}{l} - sp \\ + hr \\ - x \end{array} \right\} \text{كۆم} \\ \text{-You=Thou - ھوین / ھتوۋە}$$

ج- کەسی سێی: سەبارەت کەسی سێی تاک (کەسی نەدیار- نە ئامادەبووی) جەناقێ کەسی ب رەنگی رەگەزێ ئێر و مێ و بێ لایەن دەردکەفیت و سیمایین جەناقێ کەسی سێی تاک ب ئەفی رەنگینە (AL- Saif,2008:103):

د فەرھەنگیدا کەسی دووی تاک و دووی کۆم ب شیوەیی جەناقێ ژیکجودا دەیتە دیارکرن، ئەوژی فۆرمی (تە/تو) بۆ دووی تاک و فۆرمی (ھەو/ھوین) بۆ دووی کۆم دەیتە بکارھینان. وەکو: - تە خانی ئافاکر. دووی تاک. - ھەو خانی ئافاکر. دووی کۆم.

$$6- \text{تاک} \left\{ \begin{array}{l} - sp \\ - hr \\ + x \end{array} \right\}$$

-He -ئەوی، She -ئەوی، It - ئەو

(ئەوی/ئەوی) بوون. ل ئەوی دەمی دێ ئەقان سیمایان وەرگریت:

ئەقجال قێرئ ئەگەر جەناقێ کەسی سێی تاک رەگەز ھەبوو. ئانکو جەناقین

$$7- \text{تاک} \left\{ \begin{array}{l} -sp \\ -hr \\ + x \\ + G \end{array} \right\}$$

وھکو:

- ئەوی سێ برا ھەنە.
- ئەوی مالەك ئافاکر.
بەلێ ئەگەر بیلايەن بوو، ل ئەوی دەمی دێ ئەف سیمایا ھەبن:

8 - تاك

$$\left\{ \begin{array}{l} -sp \\ -hr \\ +x \\ -G \end{array} \right\}$$

وټكو:

- نهو خوارنې ناخوت.

بهلې جهناڼې كهسې سڼيې كوم، نهقان سيمايان ب خوځه دگريټ. نهوژي (AL-

: (Saif,2008:103)

9- كو

$$\left\{ \begin{array}{l} -sp \\ -hr \\ +x \end{array} \right\}$$

They - نهو / نهوان

وټكو:

- نهو ههرو دهينه بازاری.

- نهوان ناهنگ گيرا.

نهقا زمانې كوردي سيستمه‌كه پيکهاتيه ژ شش كهسان. ب نهفي رهنګي:

كو	تاك	كټس
نټم / مة	نټز / من	كټسې نيكې
هوين / هټوة	تو / تة	كټسې دووي
نهو / نهوان	نهو، نهوي/ نهوي	كټسې سڼيې

ب كورتي د شياندايه سيمايان نيشانكارې كهسي د زمانيدا ب نهفي شيوه‌يي ل خوارې

بهينه دياركرن:

كټس	ناخظتنكټر	طوهدار	كټسې دي
كټسې نيكې نټز/من، نټم/مة	+	±	±
كټسې دووي تو/تة، هوين/ هټوة	-	+	±
كټسې سڼيې نهو/نهوي/ي، نهو/ نهوان	-	-	+

(AL-Saif,2008:107).

كهسې نيكې نهگهر يې تاك ببيت، نانكو

(نهز/ من) ل نهوي دهمي ب تنې دي

سيمايې (< + ناخظتنكټر >) وهرگريټ،

نم دشين نهقان سيمايان ب نهفي رهنګي ل

خوارې دياربكهين:

د ئەفقی پشکا پراکتیکیدا، دئ ههول هیتهدان، ل دویف مودیللا (دیلاجیری و کازازی) نیشانکاری کەسی د پارچه کورته رۆمانا نافبریدا کو هەر ب ههمان نافونیشانییه، نانکو خهونین بویاغگری (سهردار عهلی، خهونین بویاغگری، 2018: 7-11) بهیته دهستنیشانکرن کو ئەوی نیشانکار بو دوو بهشین سهرهکی دابهشکرییه. ئەوژی (جهناقئ کەسییه و گازیکرنه و گازیکرن ژئ دابهشی سهر (داخوازگری) و (ناسناقئ) کرییه. ل گهل مفا وەرگرتن ژ هندهک دیتتین دی کو ئەوان نامزائ ئاماژهی ژئ ل گهل نیشانکاری کەسی هژمارتییه. ئەفجا بهری دهست ب لایهنئ پراکتیکی بهیته کرن، پیدقییه جور و لقین نیشانکاری کەسی د خشتهیی ل خواریدا بهیته دیارکرن، بو هندی داکو مفا ژئ بهیته وەرگرتن و سنووری نیشانکاری کەسی ل دهف مه دیاربییت ئەو خشتهیه ژئ ئەفقی ل خواریییه:

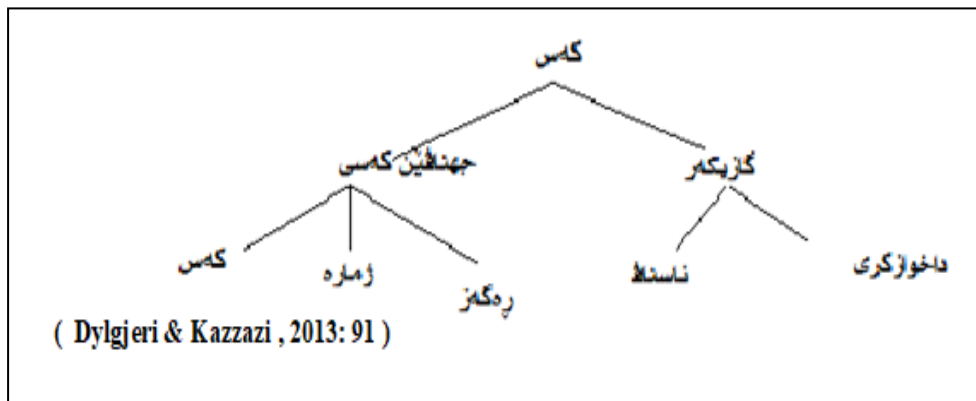
بهلی ئەگەر یئ کۆم ببیت (ئهم/مه) ژبلی سیمایی (<+ ناخفتنکەر>) یان (<±> گوهدار>) یان (<± کەسی دی>) ل گهل ههیه.

کەسی دوویی ئەگەر یئ تاک ببیت (تو/ته) ب تنئ سیمایی (<+ گوهدار>) وەرگرت، بهلی ئەگەر یئ کۆم ببیت (هوین/ههوه) ل گهل سیمایی (<+ گوهدار>) دشیت سیمایی (<± کەسی دی>) ل گهل ههیبیت.

بهلی سهبارهت کەسی سینی چ یئ تاک یان یئ کۆم ببیت (ئهو/ئهوئ/ئ، ئەو/ئەوان) ب تنئ سیمایی (<+ کەسی دی>) وەرگرت و چ جارن ناخفتنکەر و گوهداری وەرناگریت، لهورا دبیته (<- ناخفتنکەر>) و (<- گوهدار>).

3-نیشانکاری کەسی د کورته رۆمانا (خهونین بویاغگری)دا:

3-1-رهنگه‌هدانا نیشانکاری کەسی د کورته رۆمانا (خهونین بویاغگری)دا:

پشتی سنووری نیشانکاری کەسی هاتییه دیارکرن، ل خوارئ دئ ههول هیتهدان، ئەفقی نیشانکاری و رهنگه‌هدانا جور و لقین ئەوی د کورته رۆمانا (خهونین بویاغگری) دا بهیته دیارکرن. ب ئەفقی رهنگی ل خوارئ دیارگری:

12-13-بۆ(هه‌و) دزفپیت، خه‌مه.	تاك.	
1-بۆ(خوه) دزفپیت. 2-بۆ(هه‌و) دزفپیت، لفسین و دهنگ . 3-خهلکی تاخینه. 4-بۆ(هه‌و) دزفپیت، بیده‌نگیه. 3	1-جهنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک . 2-جهنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی کۆم. 3-ناسنافه 4-جهنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک	4-دهنگی بانگی خوه ب سهر هه‌می تاخان داگرت و لفسین و دهنگ که‌تن کولانا، کو نفیژ که‌ر به‌ر ب مزگه‌شنا فه‌ دچن، بیده‌نگی باژیر نخافت، 1-∅ 2-ن. 3-نفیژ که‌ر. 4-∅

22	1- پەمەزان خۆرشیدە.	1- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	5- ددەمکی دا من های ژ دەنگی بابی 1-من.
	2- بۆ (کەو) دزفريت، دەنگی بابی پەمەزانییە.	2- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	2- 0. خوە بوو، کو هاته هندافی سەری من و
	3- بۆ (کەو) دزفريت، بابی (پەمەزان) ییە.	3- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	3- 0. ئەز د ناە نفینا خوەدا، من ئیکسەر چافین
	4- پەمەزان خۆرشیدە.	4- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	4- من. خوە نەقاندن و خوە وەك نفسی نیشاندا،
	5- پەمەزان خۆرشیدە.	5- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	5- ئەز. ژبەرکو ژ دەمی روودانا پەرتووی وەرە،
	6- پەمەزان خۆرشیدە.	6- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی کۆم.	6- من. ئەز وەسا یی فیربویم هەرگافا بابی من
	7- پەمەزان خۆرشیدە.	7- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	7- ن. درەنگی شە هاته هنداف سەری من ئەز
	8- بۆ (کەو) دزفريت، رەمەزان خۆرشیدە	8- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	8- 0. خوە د خەو دەم، باشە مرۆف تشتا
	9- بۆ (تۆ) دزفريت، دەمی روودانا پەرتوکییە.	9- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ دوویی تاک.	9- 0. نەینت، دەمی دین دلی بشەوینت، دەمی
	10- پەمەزان خۆرشیدە.	10- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	10- ئەز. زیان دەمی تارستانەکا یی رۆناهی بت
	11- پەمەزان خۆرشیدە.	11- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	11- من. وی دەمی هەبوونا چاؤ و دینتی چ مفا
	12- بۆ (کەو) دزفريت، بابی (پەمەزان) ییە.	12- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	12- 0. نینە، بەلکو دی پە زەرەمەند بی کو
	13- پەمەزان خۆرشیدە.	13- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	13- من. دی تە دوو ئەندام هەبن. دەمی نیشان و
	14- پەمەزان خۆرشیدە.	14- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	14- ئەز. گریانی هەست یی کی.
	15- پەمەزان خۆرشیدە.	15- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	15- ت. 15- ت.
	16- بۆ (کەو) دزفريت، مرۆفن.	16- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ دوویی تاک.	16- ت. 16- ت.
	17- بۆ زیانی دزفريت.	17- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	17- ت. 17- ت.
	18- بۆ هەبوونا چاؤ و دینتی دزفريت.	18- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	18- 0. 18- 0.
	19- بۆ (کۆ) دزفريت، پەمەزان خۆرشیدە.	19- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	19- ی. 19- ی.
	20- پەمەزان خۆرشیدە.	20- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ دوویی تاک.	20- تە. 20- تە.
	21- بۆ (کەو) دزفريت، کو مەبەست یی (دوو)	21- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ دوویی تاک.	21- ن. 21- ن.
		22- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	22- ی. 22- ی.

22- مەبەست یی پەمەزان خۆرشیدە کو وەسفا خۆ دکەت.	17- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	6- پەرتووی دبت چ بەه ل دەف بابی من 1-من.
	18- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	
	19- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ دوویی تاک.	
	20- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ دوویی تاک.	
	21- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی کۆم.	
	22- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ دوویی تاک.	
	1- 2- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	
	3- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	
	4- جەنافی کەسیی سەرەخۆیە بۆ ئیکێ تاک.	
1- پەمەزان خۆرشیدە.	5- جەنافی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	
2- پەمەزان خۆرشیدە.		

3-بۆ(کەو) دزفريت، پەرتوو کە.	1-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	2-من.	نەين، ئى بۆ من يا بووى وەرچەخانە کە
4-پەمەزان خۆرشیدە.	2-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	3-0.	گرنگ خوە د ناه هزر و ژيانا من دا
5-بۆ(کەو) دزفريت، پەرتوو کە.	3-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	4-من.	سەپاندی.
	4-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	5-0.	
	5-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.		
1-پەمەزان خۆرشیدە.	6-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.		
2-بۆ(کەو) دزفريت، بساين	7-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.		
(پەمەزان) يە.	8-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى کۆم.		7-پشتى باين من وەسا ديتى کونەز
3-پەمەزان خۆرشیدە.	9-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	1-من.	نەستيمە پشتا خوە دا من و دەركەت، من
4-بۆ(پشتا خوە) دزفريت.	10-11-ناسنافە.	2-0.	چاڤين خوە فەكرن و بېهەنە کە کوپر
5-پەمەزان خۆرشیدە.	12-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	3-ئەز.	هەلکيشا وەك چارا دزیکەر دەين مالا و
6-بۆ(کەو) دزفريت،		4-0.	خودانى مالى ئى بوسيت و خوە ئى
باين (پەمەزان) يە.		5-من.	فەشيت.
7-پەمەزان خۆرشیدە.	1-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى کۆم.	6-0.	
8-بۆ(کەو) دزفريت، چاڤين خوە.	2-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ ئىکى کۆم.	7-من.	
9-بۆ(کەو) دزفريت، بېهەنە کە کوپرە.	3-ناسنافە.	8-ن.	
10-مەبەست يى باه.	4-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى کۆم.	9-0.	
11-مەبەست يى پەمەزان خۆرشیدە.	5-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى کۆم.	10-دزیکەر.	
12-بۆ(خوە) دزفريت.	6-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ سببى تەک.	11-خودانى	
	7-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى کۆم.	مالى.	
	8-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى کۆم.	12-ت.	
	9-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى کۆم.		
	10-ناسنافە.		
	11-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ سببى کۆم.		
1-پەمەزان خۆرشیدە.	12-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ ئىکى کۆم.		8-چاران کەس و کارين مە پين ئيزیک
2-بۆ(کەس و کار)ان دزفريت.			دين دزیکەرين خەون و هيشين مە و بسى
3-بۆ(کەس و کار)ان دزفريت،			کو بزائ ئەو هەتا وئ زادهين کارتيکرنى ل
مەبەست يى باين (پەمەزان) يە.			ژيانا مە دکن، ئەم ئى وەك خودانى مالى
4-پەمەزان خۆرشیدە.	1-3-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	1-مە.	نەوترن رووبرووبونا وانا بکەن و ب تى
5-بۆ(دزیکەرين خەون و هيشين مە) دزفريت.	4-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	2-ن.	وان کول و کەسەرا د ناه روح و چاڤين
	5-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	3-دزیکەر.	خوە دا د فەشيتن.
	6-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	4-مە.	
	7-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	5-ن.	
	8-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	6-ئەو.	
	9-10-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	7-ن.	
	11-12-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	8-مە.	
	بۆ سببى تەک .	9-ئەم.	
	13-14-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	10-خودانى	
	15-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	مالى.	
	16-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.	11-وان.	
	17-جەنافی کەسبى لکاوه بۆ سببى تەک.	12-ن.	
	18-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ سببى تەک.		
	19-ناسنافە.		
	20-جەنافی کەسبى سەرەخۆيە بۆ ئىکى تەک.		9-شەفەكى ژ شەڤين من پين ئەز و
			پەرتووک پىکفە شەڤير و من پەرتووک

21-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک .	11-12-بۆ(بایی) من) دزفیت.		
22-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک.	13-14-په‌مه‌زان خۆرشیده.		
23-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.	15-بۆ(په‌رتووک) ئی دزفیت.		
24-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک	16-په‌مه‌زان خۆرشیده.		
25-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.	17-بۆ(په‌رتووک) ئی دزفیت.		
26-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک.	18-مه‌به‌ست بی په‌رتووک.		
27-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.	19-بۆ(په‌رتووک) ئی دزفیت.	35	1
28-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی کۆم .	20-په‌مه‌زان خۆرشیده.		
29-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ سینی تاک.	21-بۆ(په‌رتووک) ئی دزفیت.		
30-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.	22-په‌مه‌زان خۆرشیده.		
31-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.	23-بۆ (په‌رتووک) ئی دزفیت.		
32-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک.	24-په‌مه‌زان خۆرشیده.		
33-جهنای ئاماژه‌ییه بۆ تاک ئیتیک.	25-بۆ(ده‌مارا دل) دزفیت.		
34-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک	26-په‌مه‌زان خۆرشیده.27-بۆ (ده‌مارا و تیره‌ک)ان دزفیت.		
35-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ دوویی تاک.	28-بۆ(له‌و) دزفیت، بایی (په‌مه‌زان) ییه.		
36-جهنای کسبی لکاوه بۆ دوویی تاک.	29-بایی په‌مه‌زانی دزفیت.		
37-جهنای کسبی لکاوه بۆ دوویی تاک.	30-31-بۆ(له‌و) دزفیت، بایی په‌مه‌زانییه.		
2-1-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ سینی تاک.	32-په‌مه‌زان خۆرشیده.		
3-4-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک.	33-ئامرازئ ئاماژه‌ییه، ئاماژه ب ده‌می هشیاربوونا په‌مه‌زانی دایه. ئانکو همر ئاماژه‌یه بۆ په‌مه‌زانی.		
5-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.	34-بۆ په‌مه‌زانخۆرشیدی دزفیت.		
6-هه‌فانای ئاماژه‌ییه بۆ ئیتیک.	35-بۆ په‌مه‌زان خۆرشیدی دزفیت، ل ده‌می بایی له‌وی ل گه‌ل ده‌ییت.		
7-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.	36-بۆ(سۆ) دزفیت، په‌مه‌زان خۆرشیده.		
8-جهنای کسبی لکاوه بۆ ئیکئی تاک.	37-بۆ(ق)دزفیت، په‌مه‌زان خۆرشیده.		
9-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی کۆم.			
10-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.			
11-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.			
12-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.			
13-15-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی کۆم.			
16-جهنای کسبی لکاوه بۆ سینی تاک.			
1-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک.			
2-4جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک.			
5-جهنای کسبی سهره‌خۆیه بۆ ئیکئی تاک.			
1-بایی (په‌مه‌زان) ییه.			
2-بایی (په‌مه‌زان) ییه.			
3-په‌مه‌زان خۆرشیده.			
4-په‌مه‌زان خۆرشیده.			
5-بۆ(خه‌ما من) دزفیت.			
6-ئامرازئ ئاماژه‌ییه، د گرتیا (سه‌ف) ژیانه) دا، مه‌به‌ست بی باه.			
7-بۆ(له‌ف) ژیانه) دزفیت.			
8-بۆ(له‌ن) دزفیت، په‌مه‌زان خۆرشیده.			
9-بۆ(له‌و) دزفیت، بایی په‌مه‌زانییه.			

6-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	10-بۆ(کی) دزفیت.
7-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ سیتی تاک.	11-بۆ(زاین) یدزفیت.
8-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی کۆم.	12-بۆ(خودا) دزفیت.
9-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	13-14-پەمزان خۆرشیده.
10-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	15-پەمزان خۆرشیده
11-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	16-بۆ(چاف) یدزفیت.
12-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	
13-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	
14-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	1-پەمزان خۆرشیده.
15-نای ئایهتیه کو دیتته داخواز کری.	2-پەمزان خۆرشیده.
16-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ دوویی تاک.	3-پەمزان خۆرشیده.
17-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	4-پەمزان خۆرشیده.
1-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	5-پەمزان خۆرشیده.
2-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	6-بۆ(بابی) خوه) دزفیت.
3-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	7-بابی(پەمزان)یه.
4-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ سیتی تاک.	8-بۆ(ئاگری) دزفیت.
5-6-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	9-پەمزان خۆرشیده.
7-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	10-بۆ(خوارن) یدزفیت
8-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	11-پەمزان خۆرشیده
9-جهنای کەسیی لکاوه بۆ دوویی تاک.	12-بۆ(خوارن) یدزفیت.
10-جهنای کەسیی لکاوه بۆ دوویی کۆم.	13-پەمزان خۆرشیده
11-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	14-بۆ(بابی) من) دزفیت.
12-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	15-بابی(پەمزان)یه.
13-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	16-خۆرشیده.
14-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	17-بۆ(تشتهك) یدزفیت.
15-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	
16-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	
17-جهنای کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.	
18-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	
19-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ دوویی تاک.	
20-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ دوویی تاک.	
21-جهنای کەسیی سەربەخۆیه بۆ ئیکتی تاک.	
22-جهنای کەسیی لکاوه بۆ ئیکتی تاک.	
23-جهنای کەسیی لکاوه بۆ ئیکتی تاک.	
	1-پەمزان خۆرشیده.
	2-بۆ(پەمزان خۆرشیده) یدزفیت، ئەوژی ب ریکا (خۆ) کو بۆ ئەوی دزفیت.
	3-پەمزان خۆرشیده.

10-دەنگی وی یی بلند و تۆره‌بوویا وی ئەز گەلەك ب خەم کرم، زێدەبارە كە خەما من یا پەرتووکی مەزنی بوو، ئەو ژیاڤە چەندا سەیره، نزام بۆچی هۆسا ژ زانیی درهفن، ما کی حەز ژ تارستانێ دکت، مانە زاین رۆناهیە، خودا چاڤا ددت مە ئێم جار چاڤین خوه دتەقین و مە نەقیت رۆناهی بیین.

11-من بیرە دەمی ئەز ل خواندنگهیی و ئەز گەلەك یی زبیرەك بووم، رۆژه‌کی ژ رۆژان، ئەز ژ خواندنگهیی بەره‌ مال ئە هەدگەریام، من بابی خوه دیت، یی تۆره‌بووی و ناگر ژ چاڤین وی دچن، دایکا من خوارن نامادە کر ئی بابی من نەخوار، دایکا من گوئی: خۆرشید تە خبیره ئەفرۆ هەمی تۆره‌یی و زوی ژ کاری ئەگەریایی ما قەبی تشتهك رویدایه؟

16	1	1-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ تاک.	4-ئەز.
		2-هەفالتانی نامازەپێشە بۆ ئێکێک.	5-مەن.
		3-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ سێتی تاک.	6-ئ.
		4-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ ئێکێ کۆم.	7-وی.
		5-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ تاک.	8-ن.
		6-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ دووی	9-مەن
		تاک.	10-ئ.
		7-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	11-مەن.
		8-9-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ دووی	12-ئ.
		تاک.	13-مەن.
		10-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	14-ئ.
		11-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ دووی	15-خۆرشید
		تاک.	16-تە.
		12-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ دووی	17-ئ.
		تاک.	
		بۆ دووی تاک.	
		13-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	
		14-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ	
		تاک.	
		15-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	
		16-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ	
		تاک.	
		17-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	
		1-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ کۆم	
		2-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ	
		کۆم.	1-مەن.
		3-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ ئێکێکۆم.	2-ئ.
		1-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ تاک.	3-مەن.
		2-3-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ ئێکێ تاک.	4-وی.
		4-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ تاک.	5-ئ.
		5-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	6-ئ.
		6-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ تاک.	7-مەن.
		7-8-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	8-ئ.
		9-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ تاک.	9-ه.
		10-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ سێتی	10-ن.
		تاک.	11-مەن.
		11-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ	12-ئ.
		تاک.	13-مەن.
		12-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	14-مەن.
		13-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ تاک	15-مەن.
		.	16-ئ.
		14-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی تاک.	17-ئ.
		15-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ ئێکێ	18-مەن.
		تاک.	19-ئ.
		16-17-جەنناتی کەسبێ لکاوه بۆ سێتی	20-ئ.
		کۆم.	21-ئەز.
		18-جەنناتی کەسبێ سەرپەخۆیە بۆ سێتی	22-م.
		کۆم.	23-م.
		13-دەما مە ئەد ئاخفتین وی گوهر ئی	
		بوین، ئەز وەکی بالئەدەپین بریندار ئی هاتم،	
		تو دزالی چەند مەنە دەما تو بالئەدەپ و	

- خودی تو بۆ فریتی دابی و ئیک بهیت چنگین ته بریت، جیاوازا ته و کره‌کی له‌بیت، وهسا ئه‌و ره‌وش بۆ من په‌یدا بوو و حانی من ب وی ههستی ده‌رباز بوو.
- 19-جهنایی کەسیی سەربەخۆیە بۆ ئێکی تاک.
- 20-جهنایی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.
- 21-جهنایی ئاماژەییە بۆ نێژیک.
- 22-23-جهنایی کەسیی سەربەخۆیە بۆ ئێکی تاک.
- 24-جهنایی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.
- 25-جهنایی کەسیی سەربەخۆیە بۆ ئێکی تاک.
- 1-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 2-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 3-بۆ(سه‌م) دزفريت، په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 26-جهنایی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.
- 27-جهنایی کەسیی سەربەخۆیە بۆ ئێکی تاک.
- 28-جهنایی کەسیی لکاوه بۆ سیتی تاک.
- 1-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 2-3-بۆ(سه‌ن) دزفريت، په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 30-جهنایی کەسیی لکاوه بۆ سیتی کۆم.
- 31-جهنایی کەسیی لکاوه بۆ ئێکی تاک.
- 32-جهنایی کەسیی سەربەخۆیە بۆ سیتی تاک.
- 7-بۆ(باب) ی دزفريت.
- 8-بۆ(سندۆقا داری) دزفريت.
- 9-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 10-بابی (په‌مه‌زان)ییه.
- 11-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 12-بۆ(من) دزفريت.
- 13-په‌مه‌زان خۆرشیده. دزفريت.
- 14-بۆ(ئهو) سندۆقه) دزفريت.
- 15-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 16-بۆ(ئهو) دزفريت، زارۆک.
- 17-بۆ(هاری) دزفريت.
- 18-زارۆکن.
- 19-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 20-بۆ(من) دزفريت.
- 21-ئامرازی ئاماژەییە مه‌به‌ست بۆ کارێ په‌مه‌زانیه.
- 22-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 24-بۆ(سندۆق) ی دزفريت.
- 25-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 26-بۆ(بابی) من) دزفريت.
- 27-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 28-بۆ(رۆلده‌که‌ک) ی دزفريت.
- 29-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 30-بۆ(جانی) من) دزفريت.
- 31-بۆ(سه‌ن) دزفريت، په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 32-زارۆکه.
- 33-بۆ(وی) زارۆکی) دزفريت.
- 34-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 35-په‌مه‌زان خۆرشیده.
- 1-من.
- 2-ئە..
- 3-وی.
- 4-ئین.
- 5-ئەز.
- 6-تۆ.
- 7-ئۆ.
- 8-تۆ.
- 9-تۆ.
- 10-ت.
- 11-تە.
- 12-تە.
- 13-یت.
- 14-من.
- 15-ئۆ.
- 16-من.
- 17-ئۆ.
- 14-هه‌نده‌ک جارێ ته‌م د مرین بۆ کو مه‌ بن ئاخ بن، ئی مرنا هه‌ری دژوار ئه‌وه ده‌می ل سه‌ر ده‌ستی کەسێتیۆیک وهسا دمرین.
- 15-ئەز ئ خه‌و راکرم، رابووم چووم هه‌وشی من دیت بابی منه، بۆ سندۆقه‌کا داری چسێدکەت، ئەس ل پشست وی روه‌ستایم و من دیت من زانی ئه‌و سندۆقه وه‌کی وانایه‌ ئه‌وین ئەز ده‌ما ئ خواندنگه‌هی ئەدگرم مال و دناؤ بازاری دا درێکا خۆدا دایم، زارۆک پێلالا ل سه‌ر پاڤۆ دکه‌ن، و هاری ب ره‌زیلی ددن وانا، من زانی ئەهه‌ دی بیت کارێ من، هه‌ر جارا بابی من بۆمه‌ره‌ک ل وی داری ددا، هه‌ر وه‌کو ددی من ددت و رۆلده‌که‌ک ئ جانی من دباری، جانی من بۆ ئ گری و مه‌رمیوون، شه‌ئیدی وی هه‌می دگریم وه‌ک وی زارۆکی بۆ دایکا وی مری، ئ نیشکه‌کی فه‌ بابی من گازی من کو و گۆت: ره‌مه‌زان، وه‌ره سه‌حکی من بۆ ته‌ چهند جوان چسێکو، و به‌ره‌هه‌ بابی خوه‌فه‌ چووم. گۆته‌ من کارونه‌ خوارێ دا ریکا کارێ ته‌ بۆ نوو نیشا ته‌ بدم، سندۆق دانا به‌رامه‌بر من و پێن خوه‌ئوین وه‌کی

چایین رهش، و گۆت دى بۆياغى ل پىلافا
دهى و پاشى دى دەست مالى هەلگى و ل
دۆر زفرىنى و ب فى كارى دى ب وان
پارهين قازانج دكهى مه خودان كهى.

- 57-جهنالى كەسىپى لكاوه بۆ دوويى تاك.
36-بۆ(خۆرشيد) ى دزفريت.
1-جهنالى كەسىپى سەربەخۆيه بۆ ئىكى تاك.
37-كورى خۆشيديه
2-جهنالى كەسىپى لكاوه بۆ سىپى تاك
(بۆياغچى پىلافايه) .
3-جهنالى كەسىپى سەربەخۆيه بۆ دوويى
38-بۆ(پەمزان) ى دزفريت.
4-جهنالى كەسىپى لكاوه بۆ ئىكى تاك.
39-بايى (پەمزان)يه.
1-جهنالى كەسىپى سەربەخۆيه بۆ ئىكى تاك.
40-پەمزان خۆرشيدە.
2-جهنالى كەسىپى لكاوه بۆ دوويى تاك.
41-بۆ(سندۇق)ى دزفريت.
42-بۆ(سەز) دزفريت، پەمزان
خۆرشيدە.

- 43-بۆ(بايى پەمزان) ى دزفريت.
44-پەمزان خۆرشيدە.
45-بۆ(باب) ى دزفريت.
46-پەمزان خۆرشيدە.
47-پەمزان خۆرشيدە.
48-بۆ(ئەز) دزفريت، بايى پەمزانيه.
49-پەمزان خۆرشيدە.
3 50-بۆ(باب) ى دزفريت
51-بۆ(سۆ) دزفريت، پەمزان
خۆرشيدە.
52-بۆ(سۆ) دزفريت، پەمزان
خۆرشيدە.

- 54-ئامرازى ئاماژەتتە، د گرتيا (فى
كارى)دا، مەبەست بۆ ئەوه كو پەمزان
ب ئەفى كارى خىزانا خوە خودان بكت
55-بۆ(سۆ) دزفريت، پەمزان
خۆرشيدە.
56-بۆ(بايى پەمزان)ى دزفريت،
57-بۆ(تۆ) دزفريت، پەمزان خۆرشيدە.

- 1-ئەم.
2-سە.
3-ين.
1-ئەز.
2-م.
3-م.
4-سە.
5-ئ.
6-سە.
7-ئ.
8-ت.
9-ئەز.
10-وى.
11-سە.
12-ئ.
13-سە.
14-ئ.
15-ئەز.
16-ئ.
17-ئ.
18-وان.
19-سە.
20-ئ.
21-ئەف.
22-سە.
23-سە.
24-ئ.
25-سە.
26-ت.
27-سە.
28-ئ.
29-سە.
30-ئ.
31-م.
32-وى.
33-ئ.
34-سە.

- 1-پەمزان خۆرشيدە.
2-بۆ(پەمزان خۆرشيد) ى دزفريت.
3-بۆ بايى پەمزانى دزفريت.
4-بۆ(جهنالى) (ئەز) دزفريت، پەمزان
خۆرشيدە.

1-بابی (رهمه‌زان) بیه.
2-بۆرت(ت) دزفپیت، رهمه‌زان غۆرشیده.

35-من.
36-Ø
37-رهمه‌زان
38-ه.
39-من.
40-ه.
41-Ø
42-م.
43-Ø
44-من.
45-Ø
46-ه.
47-ه.
48-م.
49-من.
16-من زی ب دله‌کی سۆتی و نه ژ دل
گۆت: ئه‌ری دئ وه خودان کهم باب.
17-سه‌حات خۆش کوری من، ژ سوبه‌هی
پیشه دئ ده‌ست ب کاری خۆ کهی.
50-Ø
51-ی.
52-ی.
53-ی.
54-فی... ی.
55-ی.
56-ه.
57-ی.
1-من.
2-Ø
3-ه.
4-م.
من-
2-ی.

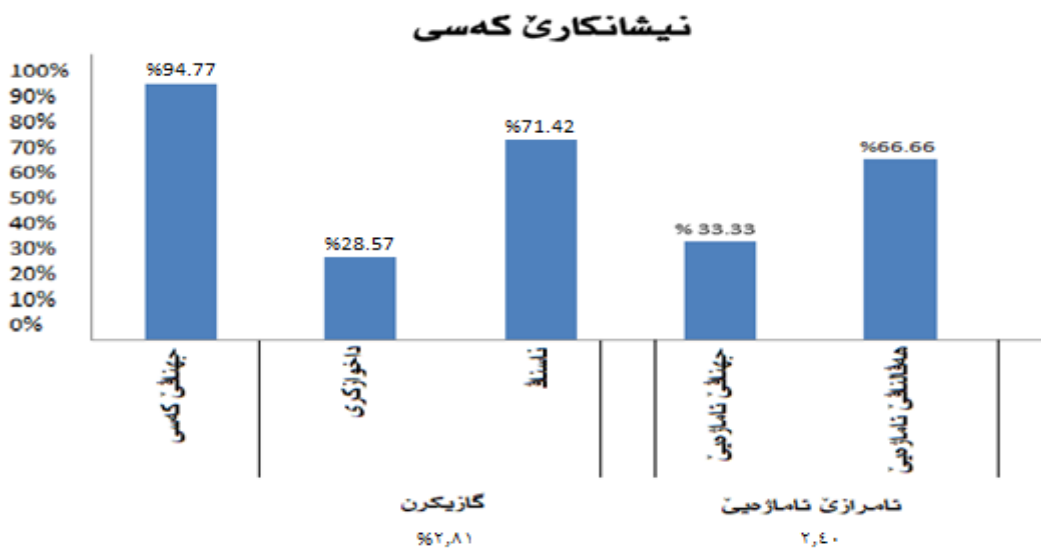
4
2

ئاماده‌بیبینه و ریده‌یا سەدییا هتر ئیک ئه‌وان
ب ئه‌ظی رةنطیبة:
- ریده‌یا سەدییا جهناظی کهسی د سامئلی
ل سقریدا: (94.7791165%).
- ریده‌یا سەدییا طازیکرنی د سامئلی ل
سقریدا: (2.81%). ئه‌وذی داخوازکری و
ناسناظی ب خۆظه دطریت. ئه‌وذی ب
ئه‌ظی شیوةینه:
أ- ریزه‌یا سەدییا داخوازکری د سامپلی ل
سهریدا: (5714286.28%).

2-3- نیشان‌دانا ئاماری بۆ نیشانکاری کهسی د
کورتە رۆمانا (خه‌ونین بویا‌غکری) دا:
تیکرایا نیشانکارین سامئلی ل سقری،
(249) ن. (236) ذ ئه‌وان جهناظی کهسینه،
(7) ذ ئه‌وان طازیکرنن و ب ئه‌ظی رةنطی
دابه‌شدبیت: (2) ذ ئه‌وان داخوازکرینه و (5)
ذ ئه‌وان ناسناظن. دیسان ئامرازی ئاماده‌یی
دبیتة: (6) کو (2) ذ ئه‌وان جهناظی
ئاماده‌بیبینه، و (4) ذ ئه‌وان هه‌ظالناظی

ب-رێژه‌یا سه‌دییا ناسنای د سامپلی ل سه‌ریدا: (4285714.71٪).
 ا- رێژه‌یا سه‌دییا جهناقی ئاماژه‌یی د سامپلی ل سه‌ریدا: (33.333333).

ب - رێژه‌یا سه‌دییا هه‌قالناسی ئاماژه‌یی د سامپلی ل سه‌ریدا: (66.666666).
 - رێژه‌یا سه‌دییا ئامرازئ ئاماژه‌یی د سامپلی ل سه‌ریدا: (2.40٪). ئه‌وژئ دابه‌شدبیته سه‌ر جهناقی ئاماژه‌یی و هه‌قالناسی ئاماژه‌یی. ئه‌وژئ ب ئه‌قی ره‌نگی ل خواری دیار کوی هاتینه بکارهینان:

2- جهناقی کەسی ب پترترین رێژه د پارچه کورته رۆمانا (خهونین بۆیاغکری) دا هاتییه بکارهینان. ئه‌وژئ دبنه (236)، کو رێژه‌یا سه‌دییا ئه‌وی دبیته: (94.77) ئه‌قهژی ژبه‌ر هندییه، کو شیوازی (سه‌ردار عه‌لی) یئ نقیسینا ئه‌قی کورته رۆمانی، شیوازه‌کی سقک و ب سانه‌هییه و هه‌می کەس دشین ب سانه‌هی تییگه‌هن.

3- ئامرازئ ئاماژه‌یی ب کیمترین رێژه د پارچه کورته رۆمانا (خهونین بۆیاغکری) دا هاتییه بکارهینان. ئه‌وژئ دبنه (6) کو رێژه‌یا سه‌دییا ئه‌وی دبیته: (2.40). ئه‌قهژی ژبه‌ر هندییه کو ئامرازئ ئاماژه‌یی

ئەنجام

ئه‌ف فه‌کۆلینه گه‌هشتییه چهند ئه‌نجامان. د شیاندایه گرنگترین ئه‌نجام د ئه‌قان خالاندا به‌ینه دیار کون:

1- هه‌می جوړین نیشانکاری کەسی ئه‌وین (دیلاجیری وکازازی) ده‌ستنیشانکرین د کورته رۆمانا (خهونین بۆیاغکری) یا (رۆماننقیس سه‌ردار عه‌لی) دا هه‌نه. ئه‌وژئ ئه‌ف جوړه‌نه: جهناقی کەسی دبیته: (ره‌گه‌ز، ژماره، کەس). گازیکن ژئ دبیته: (داخوازی، ناسنای).

دوو: بزمانی نینگلیزی:

- Al-Azzawi, Q. (2013). Establishing the effect of Dexis in Translation. (p. 1-19), retrieved on: 23rd. July 2013 From: www.uobabylon.iq/publications/humanities.../humanities-edu-7-3.doc.
- AL-SAIF, FAHED HUSSEIN AHMED (2008). DEXIS IN ENGLIS AND ARABIC: A SEMANTIC-PRAGMATIC STUDY AND ITS PEDAGOGICAL IMPLICATIONS. Unpublished Phd thesis. University of Pune. India.
- Anderson, S. and Keenan, E. (1985) "Dexis" in Language Typology and Syntactic Description. Edited by T. Shopen. Cambridge: Cambridge University Press. Vol. III, pp. 259-308.
- Asi, R. (2005). Deictic expression in English, Arabic and Kurdish. Unpublished MA. Theses, University of Baghdad, College of Arts.
- Bloomfield, L. (1933). Language. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Crystal, David (2003). A Dictionary of Linguistics and Phonetics, Fourth Edition, USA: Blackwell Publishers.
- Dylgieri, A. & Kazzazi, L. (2013). Dexis in Modern Linguistics and Outside. Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 2(4), pp. 87-96.
- Fillmore, C. J. (1971b). Towards a theory of Deixis. The PCCLLU Papers (Department of Linguistics, University of Hawaii), 3-4, 219-41.
- Fillmore, C. J. (1997). Lectures on Deixis. Stanford, CA: CSLI publications.
- Fillmore, C. (1998). "Deixis in Context". (p. 27-40). In K. Malmkjar and J. Williams (Eds), Context in language Learning and Language Understanding. Cambridge: CUP.
- Greenberg, J., 1963. Some University of Grammer With Particular Reference to the Order of Meaningful Elements.. Cambridge: Mass: MIT press.
- Grandy, Peter. 2000. Doing Pragmatics. New York. Cambridge University Press.
- Himmelman, N. (1996). "Demonstratives in Narrative Discourse: A Taxonomy of Universal Uses". In Fox, B.A. (ed.) Studies in Anaphora. Amsterdam: Benjamins. Pp. 205-254.

زیده‌تر د ناخفتنیدا ژ نفیسینی دهیته بکارهینان.

4- ریژهیا بکارهینانا هه‌ر جوړه‌کی نیشانکاری کەسی د پارچه کورته رو‌مانا (خه‌ونین بو‌یاغ‌گری) دا. ب نه‌فی ره‌نگی ل خوارینه:

1- جه‌ناق‌ی کەسی: (94.77)

2- گازیکرن: (2.81).

3- نامرازئ ناماز‌ه‌یی (2.ز)

5- ژبلی جوړین نیشانکاری کەسی نه‌وین (دیلجیریو کازاز) ده‌ست‌نیش‌ان‌کرین، چه‌ند نیشانکاری کەسییی دی ژی د نه‌فی کورته رو‌مانیدا هه‌نه. وه‌کو: نامرازئ ناماز‌ه‌یی کو دبیته جه‌ناق‌ی ناماز‌ه‌یی و هه‌فاناق‌ی ناماز‌ه‌یی.

لیستا زیده‌ران:

نیک: ب بزمانی کوردی:

أپه‌رتووک:

شیرزاد سه‌بری عملی (2014)، پراگماتیک، چاپخانه‌ی

حاجی هاشم، هه‌ولیر.

عبدولواحید موشیر دزه‌یی (2014)، زانستی پراگماتیک،

چاپی دووم.

محمد معروف فتاح (2011)، زمانه‌وانی، چاپی سینیهم، له

بلا‌وکراوه‌کانی نه‌کادیمیای کوردی، هه‌ولیر.

ب- نامین نه‌کادیمی:

جیهان غیاس محی (2016)، ره‌ه‌ندی پراگماتیکیی

پرسیاری د ناخفتنا خه‌لکی گو‌فهره‌ به‌ه‌دینیدا، ناما

ماسته‌ری، کولیزا په‌رومه‌ردا بنیات، زانکویا ده‌وک.

نیزار سلیمان عبده‌ولر محمان (2011)، جه‌ناق‌ی ژلایی

نیشانکارانفه (گو‌فهره‌ به‌ه‌دینی وه‌ک نمونه)، ناما

ماسته‌ری، کولیزا نادابی، زانکویا ده‌وک.

ه‌وگر مه‌ممود فه‌ره‌ج (2000)، پراگماتیک و واتای

نیشانه‌کان، نامه‌ی دکتورا، کولیزای زمان، زانکوی

سلیمانی.

پ- گو‌فار:

شیرزاد سه‌بری عملی (2019)، نیشانکاری جفاکی د

ناخفتنا خه‌لکی گو‌فهره‌ به‌ه‌دینیدا ل دو‌یف مودبلا

(فیلمور) ی، گو‌فارا زانستین مروفايه‌تی یا زانکویا

زاخو، به‌رگی (7)، ژ (4)، بپ (400-415).

هدی عبده‌القادر قاسم (2019)، ره‌ه‌ندی پراگماتیکیی

نیشانکاران د گو‌تینن مه‌زناندا، گو‌فاری زانکوی

راپه‌ری، به‌رگی (6)، بپ (705-727).

- Journal of English Linguistics, 5(5) pp.171-182.
- Rauh, G. (1983). 'Aspects of Deixis.' In G. Rauh (Ed.) Essays on Deixis, pp. 9-60. Tübingen: Niemeyer.
- Sa'ida, Zainab (2017). Deixis in Spontaneous Speech of Jordanian Urban Arabic Native Speakers. Advances in Language and Literary Studies ISSN: 2203-4714 Vol. 8 No.1; February 2017.
- Schaden, G., (2010). Vocatives: A Note on Addressee- Management. University of Pennsylvania Working Papers in Linguistics, 16 (1), pp. 176-185.
- Yule, G. (1996). Pragmatics. Oxford: Oxford University Press.
- Yule, G. (2000). Pragmatics. Oxford: Oxford University Press.
- Huang, Y. (2007). Pragmatics. Oxford: Oxford University
- Huang, Y. (2014). Pragmatics. Oxford: Oxford University Press.
- Ingram, D. (1971). 'Toward A Theory of Personal Deixis'. Papers in Linguistics, 4-1, 33-55.
- Ingram, D. (1978). 'Thpology and Universals of Personal Pronouns'. In J. H. Grenberg (ed) Universals of Human Language, Vol. 3: Word Structure. pp 213- 34. Stanford: Stanford University Press.
- Levison, S.C., (1983). Pragmatics. Cambridge University Press.
- Lyons, J. (1977). Semantics (Volume 2). Cambridge : Cambridge University Press.
- Miller, G.A., & Johnson-Larid, P.N. (1976). Language and Perception. Cambridge: Harvard University Press.
- Mey, J. L. 2001. Pragmatics: An Introduction. Blackwell: Blackwell publishing.
- Novanty, Farah, Saleh, Noer Jihad, Sukmawaty (2018). A Comparative Study on Personal Deixis of English and Tukang Besi Language. ELS Journal on Interdisciplinary Studies on Humanities Volume 1 Issue 2, 2018
- Pangribuan, R.E., (2015). Deixis used in Business Broucheres Text: A Pragmatic Study. International

سین: ژیدهرئ نمونه یان:

سمر دار عملی (2018)، خهونین بویاگری: کورته رومانه، چاپخانا هاوار، دهوک.

الخلاصة

يعد التعيين الشخصي أحد أنواع التعينات التداولية و تعتبر من الأنواع الرئيسية لها. هذا البحث الموسوم (التعيين الشخصي في الرواية القصيرة (خة ونين بوياغكري) لسردار علي يحاول أن يرصد توضيح التعيين الشخصي و أنواعه في هذه الرواية القصيرة و يهدف الى معرفة النسبة المئوية لأنواع التعيين الشخصي في المقطع المختار من القصة القصيرة و ذلك بالاعتماد على موديل (ديلجري و كازاز) من خلال اللجوء الى الاسلوب الاحصائي للوصول الى النسبة المئوية لكل نوع من أنواعه. يتألف البحث من فصلين، يتحدث الفصل الاول عن (التعيين الشخصي و وصفه) و يتناول التعيين الشخصي بشكل عام و التعيين الشخصي في السياق و أحداث الكلام و موديل (ديلجري و كازاز) للتعين الشخصي مع وصف هذا النوع من التعيين. في حين خصص الفصل الثاني لتطبيق انواع التعيين الشخصي في المقطع المختار من الرواية القصيرة المذكورة مع بيان النسبة المئوية لأنواع التعيين الشخصي فيها.

الكلمات الدالة: التعيين الشخصي، الاشارة، المنادى، اللقب.

THE PERSONAL DEIXIS IN THE SHORT NOVEL “KHAWNEEN BOYAGHKRE-THE COLORFUL DREAMSRE:

BERIVAN ABDULRAHMAN HASO and SHERZAD SABRI ALI

Dept. of Kurdish Language, College of Basic Education, University of Duhok, Kurdistan Region -Iraq

ABSTRACT

One of the most important types of deixis in pragmatics is person deixis. The present thesis entitled “The Personal Deixis in The part of short novel “ Khawneen Boyaghrke- The Colorful Dreams” for the writer Sardar Ali tries to study and explain person deixis and its types in the short story. It also tries to determine the percentage of each type of person deixis in the story depending on the (Dylgjeri & Kazzazi) model by resorting to the statistical method to reach the percentage of each type . The research consists of two chapters, the first chapter talks about personal deixis and its description) deals with personal deixis generally and personal deixis in context and speech acts and the(Dylgjeri & Kazzazi) model of personal deixis with a description of this type of deixis. While the second chapter is devoted to the application of the types of personal deixis in the mentioned part of short novel, with an indication of the percentage of the types of personal deixis in it.

KEYWORDS: Personal Diexis, Refrence, Vocatives, Nicknames